

שתי הלכות ביום

לימוד שהולך איתך

לשכור בבית חדר חדר

חוברת לימוד לימי החופשה
ערוך ומנוסח ע"י ארגון 'שתי הלכות ביום'
לימים י"ב-י"ח מנחם אב תשפ"ו

ידידים יקרים!

חוברת זו מכילה מקבץ לימודים
שנערך ונוסח ע"י ארגון 'שתי הלכות ביום'.
מותאם לימי בין הזמנים,
מותאם לכל המשפחה.

לימודים אלו הם 'טעימה' מתוך מגוון
של עשרות מסלולי לימוד בכל מקצועות
התורה שבכתב ושבעל פה, שארגונו
מפיץ כל ימות השנה.

תפילתנו ותקוותינו שתפיקו את מירב
התועלת מחוברת לימוד זו.

פרטים נוספים על הארגון ופעילותו - בסוף החוברת

"כִּי מֵלֶאכֶיו יֵצֵא לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ"

הלימודים בחוברת לימוד זו:

לרפואת אסתר בת פורטונה חתון, ברכה בת חנה, גאולה
בת לאה. ולהצלחת משפחת ג'יקובס

לזכות מרדכי בן שרה רבקה ושושנה עליזה בת חנה שיינה
לאריכות ימים מתוך בריאות איתנה, שמחה, שפע פרנסה
ונחת מכל הצאצאים

לזכות חיים שמעיה בן שושנה עליזה ונועה בת יונית
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

להצלחת יעקב מנשה בן נחמה נעכא, ודן בן לאה,
לפרנסה בריווח והצלחה בגשמיות ורוחניות

לזכות שי משה בן שמחה, ועינת יהודית בת חיים הושע,
לאריכות ימים מתוך בריאות איתנה, שמחה, שפע פרנסה
ונחת מכל הצאצאים

להצלחת עם ישראל

לעילוי נשמת רחל לאה בת ר' יעקב ע"ה

לעילוי נשמת חיים בן זוהרה ז"ל

לעילוי נשמת רן בן מאיר ועדנה, יוסף בן זכריה וליכי ז"ל

לזכות מינדל מינה בת מרים מזל לשידוך הגון

תפילת הדרך

נוסח אשכנז: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום, ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום, [אם דעתו לחזור באותו יום אומר: ותחזירני לשלום] ותצילנו מכף כל אויב ואורב ולסטים וחיות רעות בדרך, ומכל מיני פרעניות המתרגשות ובאות לעולם, ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל ראינו, ותגמלינו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו, כי אתה שמע תפלת כל פה: ברוך אתה ה', שומע תפלה:

נוסח עדות המזרח: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום [אם דעתו לחזור באותו יום אומר: ותחזירני לשלום] ותצילנו מכף כל אויב ואורב ולסטים וחיות רעות בדרך, ומכל מיני פרעניות המתרגשות ובאות לעולם, ותשלח ברכה בכל מעשה ידינו, ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל ראינו, ותגמלינו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו, כי אתה שמע תפלת כל פה: ברוך אתה ה', שומע תפלה:

הלכות תפילת הדרך

א. היוצא לדרך, למרחק של יותר מפרסה (4 קילומטר בערך) מחוץ לעיר, צריך לומר תפילת הדרך, ולכתחילה יאמרה מיד בפרסה הראשונה, ואם שכח יכול לאומרה כל זמן שהוא בדרך, עד שיגיע לתוך פרסה הסמוכה לעיר.

ב. לכתחילה צריך לאומרה בלשון רבים, כיון שכך תפילתו נשמעת יותר, אך את לשון 'ותתנני לחן' יש אומרים שצריך לומר בלשון יחיד. (שו"ע ומשנ"ב סי' קי)

ג. אומרים תפילת הדרך רק פעם אחת ביום, גם אם נוסע כמה פעמים, ובין נסיעה לנסיעה נמצא בתוך העיר. אבל אם מתחילה חשב לנסוע רק נסיעה אחת, ואחרי ששהה בעיר החליט לנסוע שוב, צריך להתפלל תפילת הדרך פעם נוספת. (שם)

ד. היוצא לדרך ביום, ונוסע גם כל הלילה, ולמחרת בבוקר ממשיך עדיין בנסיעתו, יברך בבוקר תפילת הדרך בלא חתימת שם ומלכות. (שו"ע ומשנ"ב סי' קי)

ה. תפילת הדרך אינה פותחת ב'ברוך', וראוי להסמיכה לברכה אחרת, כגון שיאכל דבר מה ויברך עליו ברכה אחרונה, ויסמוך לברכה אחרונה את תפילת הדרך, או שיאמר תפילת הדרך אחרי ברכת 'אשר יצר'. אמנם אם אין לו על מה לברך, אין זה מעכב. (שם)

יום ראשון

י"ב מנחם אב

פרק תהילים יומי

פרק קכ (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בַּצֵּרֶתָהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. (ב) יְיָ הֲצִילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שָׁקָר מִלְּשׁוֹן רַמְיָהּ. (ג) מֶה יִתֵּן לָךְ וּמֶה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָהּ. (ד) חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוֹנִים עִם גַּחְלִי רִתְמִים. (ה) אוֹיֵה לִי כִי גִרְתִּי מִשָּׁךְ שְׁכַנְתִּי עִם אֶהְלִי קָדֶר. (ו) רַבַּת שְׁכָנָה לָהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם. (ז) אֲנִי שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הַמָּה לְמַלְחָמָה.

ספר אהבת חסד (מבעל החפץ חיים)

עניני גמילות חסדים / פרק א

נאמר בפסוק 'עשות משפט ואהבת חסד', ויש להתבונן מדוע לא נאמר 'עשות משפט וחסד'? והתשובה היא, כי באמת אף שאנו עושים חסד, אך בדרך כלל אנו עושים כן מתוך הכרח, כאשר האדם הזקוק לחסד בא אלינו פעם או פעמיים, וקשה לנו להשתמט ממנו, אז עושים עמו חסד. ולכן בא הנביא ואומר 'מה ה' אלקיך דורש מעמך... ואהבת חסד', כלומר, אל תחשוב שתצא ידי חובת גמילות חסדים בעשיית החסד, אלא צריך האדם שתהיה לו אהבה למידה זו של החסד.

כי כידוע יש הבדל גדול בין דבר שהאדם עושה מתוך הכרח, לבין דבר שהוא עושה מתוך אהבה, כי דבר הנעשה מתוך אהבה - עושה אותו האדם הרבה יותר מגדרי החיוב, וכמו הנהגת האדם עם בני ביתו בענין המזונות והמלבושים, שאינו נותן להם רק כדי צרכם בצמצום, אלא נותן להם ביד רחבה, מתוך אהבתו. כך ככל שתהיה לאדם אהבה למידה זו של החסד כך ירחיב לנהוג בה יותר מהחיוב המוטל עליו, וגם יעשה הכל בעין יפה ובנפש חפצה.

מצוה יומית

מתוך הספר 'קדשינו במצוותיך' - תרי"ג מצוות מבוארות, על פי ספר החינוך, מבית 'שתי הלכות ביום'

מפרשת השבוע - פרשת עקב

מצוות ברכת המזון

מצוות עשה לברך את ה' יתברך אחר שיאכל האדם וישבע, מלחם, או משכעת המינים הנזכרים בכתוב (דברים ח ח) 'ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש', כשהוא מזין ומשביע את עצמו מהם. ו'לחם' סתם נקרא פת העשויה מחטה ושעורה, ובכלל החטה - הכסמת, ובכלל השעורה - שבלת שועל ושיפון. ועל כלל שבעת המינים המזינים נאמר (דברים ח י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך'.

משרשי המצוה, יש להקדים, כי לה' ברוך הוא כל הכבוד וההוד, כל הטוב וכל החכמה, כל היכלת וכל הברכה, ודברי בן אדם וכל מעשהו, אם טוב ואם רע - לא יוסיף ולא יגרע. על כן צריך אתה להבחין כי באמרנו תמיד בברכות 'ברוך אתה ה', או 'ה' יתברך', אין המשמעות להוסיף ברכה חלילה, כי ה' אינו צריך שום תוספת ברכה, כי הוא האדון על הכל, והוא עצמו המחדש את כל הברכות וממציאן יש מאין, ומשפיע מהן שפע רב למי שיהיה רצונו להשפיע עליו. אלא באור לשון 'ברכה' שאנו אומרים כלפי ה', כי ידוע הדבר ומפרסם כי ה' ברוך הוא פועל כל הנמצא, וברא את האדם והשליטו על הארץ ועל כל אשר בה, וממדותיו ברוך הוא שהוא רב חסד וחפץ בטובת בריותיו, ורוצה שיהיו ראויים וזכאים לקבל טובה מאתו, וזה באמת משלמותו ברוך הוא, כי לא יקרא 'שלם' בטובה רק מי שהוא מטיב לאחרים וזולתו, אין ספק בזה לכל בן דעת. ואחר שידענו זאת, שמרב שלמות טובו רצונו להריק עלינו משפע ברכתו, נאמר שענין ה'ברכה' שאנו אומרים לפניו היא רק הזכרה לעורר נפשנו בדברי פינו, לזכור כי באמת הוא המברך, ו'מברך' יכלל כל הטובות. ומתוך התעוררות הטוב הזה בנפשנו, ויחוד מחשבתנו להודות אליו שכל הטובות כלולות בו, והוא המלך עליהם לשלחם לכל אשר יחפץ, אנו זוכים במעשה הטוב הזה להמשיך עלינו מברכותיו. ואחר הזכרה והודאה זו לפניו, אנו מבקשים ממנו מה שאנו צריכים, כגון בתפלה, שמבקשים דעת או סליחה לעוונותינו, או רפואה או עשר וכל דבר. וכן אחר הבקשה ממנו, אנו חוזרים ומודים אליו בזה, לומר שאנו מכירים בכך שדבר זה שבקשנו, יבוא אלינו ממנו, וזו פתיחה וחתמה של ברכות, פן נחשב כעבד שנטל פרס מרבו והולך לו בלא רשות, כמתגנב. ונמצא לפי הנחת טעם זה, שלשון 'ברוך' כלפי ה' היא תאר, כלומר, הודאה אליו כי הוא כולל כל הברכות. וב'ברכה' 'יתברך' שאנו מזכירים תמיד, שהוא משרש 'התפעל', וכאלו תתהוה בו ברכה, והרי התבאר שדבר זה לא יתכן כיון שהוא מקור כל הברכות ואינו צריך לתוספת ברכה מבני האדם, נאמר שהכונה בו שאנחנו מתחננים אליו שיהי רצון מלפניו לסבב לב בריותיו להיות נכון לפניו, שיודו הכל אליו ובו יתהללו, וכשאנו אומרים 'יתברך' הכונה היא יהי רצון מלפניו שכל בני העולם יהיו מיחסים את הברכה אליה, ומודים כי ממך תתפשט הברכה בכל, ועם הודאת הכל בזה - תנוח ברכתו בעולם, ויושלם חפצו שהוא רוצה להיטיב, שקיום רצונו - זו תכלית הכל.

מדיני המצוה, מה שאמרנו חז"ל (ברכות לה.), שאף על פי שהתורה לא תחייב אותנו לברך כי אם

אחר שנשבע מהמזון, חז"ל חיבנונו לברך גם לאחר כל אכילה שיהנה ממנה האדם, בין מפרות שבעת המינים ובין משאר דברים. וטעמם, כי ראו שהתורה תחייב את האדם לברך את ה' לאחר שישבע האדם מן המזון המקיים את גופו קיום חזק, ומתוך טעם זה חיבונונו חז"ל לברך אחרי כל אכילה אף שאינה משביעה, כיון שגוף האדם נהנה מכך. וכמו כן חיבנונו חז"ל לברך קדם אכילה, ואמרו כן מסבא, שראוי לאדם שלא יהנה מהעולם הזה בלא ברכה, והמשילו זאת לנטילת רשות מבעל הבית לאכול מן הנמצא בביתו. ובענין ברכה מעין שלש לאחר אכילת פירות משבעת המינים, נחלקו הפוסקים האם חייב ברכה זו הוא מהתורה או מדרבנן. ונסח הברכות כן, עזרא הסופר ובית דינו תקנום, ואף על פי שאמרו חז"ל (ברכות מח:) שמשנה רבינו תקן ברכת 'הזן', ויהושע תקן ברכת הארץ, כונתם שהם תקנו את עקר הברכה, אבל לא את גסס הברכה, שהוא נתקן על ידי עזרא ובית דינו.

כך מקבל אני מרבתי, שכל הזהיר בברכת המזון, מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו.

ונוהגת מצוה זו מן התורה בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. ובנשים הוא ספק לרבונתנו אם חייבות בה מן התורה או לא. ואיש העובר על זה, ואכל מזון ולא ברך אחריו, בטל מצות עשה זו. ואשה שעברה ולא ברכה, בטלה מצוה, ספק מדרבנן ספק מהתורה. ומי שעבר ולא ברך כל שאר הברכות שעולם מלבד אלו, בטל מצות חכמים לבד, ופרץ גדר ישכנו נחש' (קהלת י ח). והזהיר בברכות - יתברך, מדה כנגד מדה.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח על ידי שתי הלכות ביום

פרק ה, משנה א: בעשרה מאמרות נברא העולם, שהרי נאמר בפרשת בראשית תשע פעמים לשון 'ויאמר אלקים', והדבור 'בראשית' הוא מאמר נוסף, שבו נבראו שמים וארץ. ומה תלמוד לומר - ומה באה התורה ללמדנו בכך שפרטה וכתבה לשון אמירה על כל דבר, והלא במאמר אחד יכול העולם כולו להבראות, אלא, להפרע מן הרשעים, שמאבדין את העולם שהוא חשוב כל כך שנברא בעשרה מאמרות, ובכך שאינם משלימים את נפשם הרי הם מאבדים את העולם, ולתן שחר טוב לצדיקים, שבהשלמת נפשם הם מקימין את העולם, שחשיבותו גדולה כל כך, שנברא בעשרה מאמרות.

משנה ב: עשרה דורות עברו מאדם הראשון ועד נח, להודיע - באה התורה ללמדנו בכך כמה ארך אפים לפניו - לפני ה', שכל הדורות הללו, מאדם ועד נח, היו מכעיסין ובאין בעובדים עבודה זרה, ולא הענישם ה' מיד, עד שלאחר עשרה דורות הביא עליהם הקדוש ברוך הוא את מי המבול. ולכן אין לה לתמה על כך שעברו שנים רבות מעת שגלו ישראל מעל אדמתם, ואמות העולם מצרים להם ועדין לא נענשו, כיון שהקדוש ברוך הוא אינו מעניש מיד, אלא לאחר זמן. עשרה דורות עברו מנח ועד אברהם אבינו, ואף דבר זה אמרה לנו התורה כדי להודיע בכך כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות הללו היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם, ועשה מעשים טובים כנגד כל אותם דורות, וקבל

עליו שכר כלם - קבל את השכר שהיה ראוי לכולם, שבחר הקדוש ברוך הוא בו ובזרעו אחריו, וכל האמות שחטאו הפסידו זאת.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ערוך ומנוסח ע"י 'שתי הלכות ביום'

כלל ט, ה. צריך אדם למנוע את ילדיו הקטנים מדבר לשון הרע, כמו שהוא חייב להפרישם מכל איסורים שבתורה.

ו. האומר דבר לחבירו (אף שאין בו לשון הרע), אסור לשומע לספר זאת לאחרים עד שיתן לו המספר רשות מפורשת לכך.

* * *

פירוט ההלכה היומית: ה. אדם השומע את בניו ובנותיו הקטנים מדברים לשון הרע, מצוה לגעור בהם ולהפרישם מאיסור זה, כמו שאר איסורים שבתורה שחייב אדם לחנך את ילדיו הקטנים שלא לעבור עליהם. והטעם שהרבה בני אדם רגילים לעבור על איסור זה הוא כיון שהורגלו לכך מקטנותם, שלא מחו בידם כשדיברו לשון הרע, ואף אחר שגדלו קשה להם לעקור טבע זה. ואם ירגיל האב את ילדיו הקטנים שלא לדבר לשון הרע, יהיה להם קל יותר להזהר מעוון זה אף כשיגדלו.

ו. אדם האומר איזה דבר לחבירו (שאינו בו משום לשון הרע), אסור לשומע לספר זאת לאחרים, אלא אם כן נתן לו המספר רשות לכך.

פלא יועץ

מתוך הספר בעריכה המחודשת של 'שתי הלכות ביום'

ישרות

ראוי לאדם שלא להעמיד דבריו על דין תורה, אלא לילך אחר הישר, שהרי לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, כיון שאז גם הקדוש ברוך הוא דן אותם על פי מדתם לפי הדין הגמור, ונמצאו חייבים. ובדאי שהנוטל ממון מחברו על פי הדין, שלא על פי הישר, עתיד לתן את הדין וחיב בדיני שמים. כגון הנותן פקדון לחברו, ונגנב או נאבד ממנו, שאף אם הדין מחיבו לשלם, אינו מן הישר שיגרם לו רעה על החסד שעשה על לא חס בכפיו, וכנהג רבות. ולכן ראוי למי שרוצה לעשות הטוב והישר, שיתיעץ עם תלמיד חכם, ואם אין שם מי שיתיעץ עמו, ימלך בקונו ויחשב כאילו היה להפך, שחברו היה תובע ממנו, האם היה טוב וישר בעיניו. ואדם נכר בכיסו, שלא יתן עיניו בממון, כי עשר הבא שלא בישר - יהיה לחסר.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

ליקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

נאמר בתורה 'ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', ופסוקים אלו נאמרו על דברי תורה, והציווי בזה, שבכל זמן פנוי שיש לאדם, אפילו בזמן שהוא יושב בביתו, או מהלך בדרך, יעסוק בתורה. ונאמר במסכת אבות, המהלך בדרך יחידי ומפנה ליבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו.

ואמרו בגמרא על הפסוק 'כי דבר ה' בזה', זה מי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק, ואין הכוונה רק למי שאינו עוסק כלל בתורה, אלא בכל שעה ושעה שיש לאדם פנאי לעסוק בתורה, ואינו עוסק, עליו לחשוב שמא הוא בכלל פסוק זה של 'דבר ה' בזה'. ומה ששואלים את האדם לעתיד לבא האם 'קבעת עיתים לתורה', אין הכוונה שבכך שקבע זמן מסוים ללימוד התורה יצא ידי חובתו, שהרי 'תלמוד תורה' הוא אחד מהדברים שאין להם שיעור, אלא שקביעת עת לתורה זהו חיוב גמור על כל אדם, אפילו אם הוא טרוד מאד לפרנסתו, עליו לקבוע זמן מסוים ללימוד תורה, שלא יבטלנו בשום אופן. אבל עדיין בכל פעם שיש לאדם זמן פנוי, אינו יכול לפטור עצמו מלימוד תורה. ואפילו אם הזדמנה לו מצוה, אם זו מצוה שיכולה להיעשות על ידי אחרים, עליו ללמוד תורה ולהניח למצוה להיעשות על ידי אחרים.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה שתהיה יראת ה' על פנינו תמיד, שלא נחטא, ונתיירא מעונשו, ולא יהא לבבינו בלא פחד ממנו, ונזכור כי הקב"ה משגיח בכל מעשי האדם, אף אם יהיו במחשך, וישיב נקם לפי רוע המעשה.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

- (א) מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ: (ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְּרִנָּה: (ג) דַּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא עֲשָׂנוּ וְלֹא יָלוּ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצֹאן מְרִעִיתוֹ: (ד) בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצִרָתָיו בְּתִהְלָה הוֹדוּ לוֹ בִּרְכוּ שְׁמוֹ: (ה) כִּי טוֹב ה' לַעֲוֹלָם חֶסֶדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

יום שני

י"ג מנחם אב

תהילים

פרק קכא (א) שִׁיר לְמַעְלוֹת אֲשָׁא עֵינִי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי. (ב) עֲזָרִי
מֵעַם יְיָ עֲשֵׂה שְׁמִים וָאָרֶץ. (ג) אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ. (ד) הִנֵּה
לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. (ה) יְיָ שְׁמֶרְךָ יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ. (ו) יוֹמָם
הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכָּכֶה וַיֵּרַח בִּלְיִלָהּ. (ז) יְיָ יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. (ח) יְיָ
יִשְׁמֹר צֵאתְךָ וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק א

יש לראות את גודל החשיבות של ענין אהבת החסד, מכך שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה בסיום תפילת שמונה עשרה הודאה מיוחדת על כך, שאנו אומרים 'כי באור פניך נתת לנו ה' אלוֹקֵינוּ תורת חיים ואהבת חסד', והלשון 'אור פניך' רומזת למעמד הר סיני, בו גילה לנו הקב"ה כמה דברים עיקריים ויסודיים, האחד הוא שכל קיום העולם תלוי בתורה, ואם היה רגע אחד שכל בני העולם בטלים מן התורה מיד היו כל העולמות נחרבים, ככתוב בזוהר הקדוש. והעיקר השני הוא שצריך האדם לרדוף אחר מידת החסד ולאהוב אותה בכל ליבו, כיון שכל קיום העולם הוא בחסד ה', שאילו היה ה' נוהג עם העולם במידת הדין לא היה העולם מתקיים, ולכן ראוי לאדם גם כן לדבוק במידת החסד, ועל ידי זה יהיה לו קיום בעולם הזה ובעולם הבא.

מצוה יומית

מצות אהבת הגרים

מצות עשה שנצטוינו לאהב את הגרים, שנאמר (דברים י יט) 'ואהבתם את הגר כי גרים הייתם', כלומר, שנזהר שלא לצער אותם בשום דבר, אבל נעשה להם טובה, ונגמול אותם חסד כפי הראוי והיכלת. ו'גר' הוא מי שהתחבר אלינו משאר האמות, שהניח דתו ונכנס בדתנו. ואף על פי שכל גר צדק נכלל במצות 'ואהבת לרעך כמוך', וכפי שיבאר להלן (מצוה רמג), שהרי גר צדק בכלל 'רעך' הוא, הוסיף לנו ה' בו מצוה מיוחדת לאהב אותו.

משרשי המצוה, כי ה' בחר בישראל להיות לו לעם קדוש, ורצה לזכותם, ולכן הדריכם וצוים על דרכי החנינה והחמלה, והזהירם להתעטר בכל מדה חמודה ויקרה למצוא חן בעיני כל רואיהם, שיאמרו 'עם ה' אלה'. וכמה היא דרך נעימות וחמדה להתחסד ולגמל טובה לאדם זה, אשר הניח אומתו, והניח כל משפחת בית אביו ואמו, ובא לחסות תחת כנפי אמה אחרת באהבתו אותה, ובבחיירתו באמת ושנאת השקר. ובהיותנו זוכים למדות טובות אלו, תחול טובת האל עלינו ותדבק בנו, ושום דבר לא ימנענו ממנו, כי הטובה תתפשט בטובים, והפכה ברעים.

מדיני המצוה, מה שאמרו חז"ל (ב"מ נח:): שלא יאמר אדם לגר 'זכור מעשיך הראשונים', ומה שאמרו (סנהדרין צד.) שאין לבזות גוי בפני הגר עד עשרה דורות, כיון שהדבר גורם לו צער, וכן יש להמנע מכל דבר המצער אותו. והפליגו באהבה שיש לאהב את הגרים, עד שאמרו שהשנה הכתוב את אהבתם לאהבת ה', שבהם נאמר 'ואהבתם את הגר', ובאהבת ה' נאמר 'ואהבת את ה' אלהיך' (דברים ו ה). ויש לנו ללמוד מהמצוה היקרה הזאת לרחם על כל אדם הנמצא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא ננהג עמו שלא כשורה במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזהירנו לרחם על כל מי שצריך עזרה. ועם המדות הללו נזכה להיות מרחמים מה' יתברך, וברכות שמים ינוחו על ראשנו. והכתוב רמז טעם הצווי באמרו 'כי גרים הייתם בארץ מצרים', הזכיר לנו שכבר נכוינו בצער הגדול ההוא שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרנו גדל דאגת הלב שיש בדבר, וכי כבר עבר עלינו דבר זה וה' בחסדיו הוציאנו משם, יכמרו רחמנו על כל אדם שהוא כן.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על מצוה זו, ומצער אותם, או שמתרשל בהצללתם או בהצללת ממונם, או שמקל בכבודם מצד שהם גרים ואין להם עוזר באמה, בטל מצות עשה זו. ועונשו גדול מאד, שהרי בכמה מקומות הזהירה תורה עליהם.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח ע"י שתי הלכות ביום

משנה ג: עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום, והם: א. שהשליכו נמרוד לכבשן האש. ב. שאמר לו ה' שילך מארצו לארץ אחרת. ג. אחר שהגיע לארץ ישראל היה שם רעב. ד. בירידתו למצרים נלקחה שרה לבית פרעה. ה. מלחמתו בארבעת המלכים. ו. ברית בין הבתרים, בה הראה לו ה' שצאצאיו ישתעבדו אצל הגויים. ז. מצות ברית מילה. ח. נלקחה שרה לבית אבימלך. ט. גרוש הגר וישמעאל. י. עקדת יצחק, ועמד בכלם - שלא הרהר אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא, להודיע על ידי זה כמה גדולה חבתו ואהבתו של אברהם אבינו עליו השלום לקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה ידעו הכל מדוע בחר בו הקדוש ברוך הוא מכל באי העולם.

משנה ד: עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים, שנצלו מעשר המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים, וישראל לא לקו בהם כלל, ועשרה נסים נעשו לישראל על הים, והם: א. נבקעו המים. ב. נעשה הים כמו אהל, ונכנסו ישראל בתוכו. ג. התיבשה קרקעית הים לגמרי, ולא היה שם בוץ. ד. במקום שדרכו בו המצריים היתה קרקעית הים לבוץ. ה. המים שקפאו תחת רגליהם של ישראל לא היו גוש אחד, אלא חתיכות קטנות, כעין אבני בנין מסדרים, לנוי ותפארת. ו. קפאו המים ונעשו קשים כסלעים. ז. נגזר הים לשנים עשר גזרים, כדי שכל שכט יעבור בפני עצמו. ח. נעשו המים שקופים כזכוכית, שיוכלו השבטים לראות אלו את אלו. ט. היו יוצאים מהים מים מתוקים, כדי שיוכלו לשתות. י. המים שנותרו מהשתיה קפאו שוב ונעשו ערמות. עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים, כמפרש בפסוקים, והם: דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך ומכת בכורות. ועשר מכות נוספות לקו על הים, והם: א. עמוד האש האיר לישראל, ועמוד הענן החשיך למצרים. ב-ג. עמוד הענן היה יורד ועושה את הקרקע טיט, ועמוד האש מרתח את הטיט, ופרסות סוסייהם נופלות. ד. הוסרו גלגלי המרכבות, ונפלו המצריים ונשברו עצמותיהם. ה. לא היו יכולים לעמוד, אלא נשארו במקום שנפלו. ו. רצו המצריים לברח, ולא יכלו. ז. נער אותם ה' בתוך הים, כפי שמנערים תבשיל בקדרה. ח. בלעה אותם הארץ, בקרקע הים. ט. ירדו בכבדות לעמק הים. י. פלט אותם הים כדי שיראו אותם ישראל. עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום ברוך הוא במדבר, והם: א. קודם שנבקע הים אמרו 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר'. ב. התלוננו על משה ועל אהרן לאמור 'מה נשטה'. ג. התלוננו שאין להם מה לאכול ואמרו 'כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב'. ד. הסתפקו 'היש ה' בקרבנו אם אין'. ה. הותירו מהמן למחרת, אף שהזהירו שלא להותיר. ו. בזמן שהיה חסר להם מים ברפידים, רבו עם משה ואמרו 'למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא'. ז. בחטא העגל, נקהלו על אהרן ואמרו 'קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו'. ח. התאוננו רע באזני ה' [על הקשי שבהליכה בדרך]. ט. בקברות התאוה, אף שהיה להם בשר השליו לאכול, התלוננו ובקשו עוד בשר לשבע. י. בקשו לשלח מרגלים לארץ ישראל. שנאמר 'וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי'.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

א. הרואה אדם העושה עוול לחבירו, ויודע בבירור שלא תיקן את מעשיו ע"י השבת הממון או פיוס חבירו, מותר לרואה לספר זאת לאחרים כדי להציל את האדם שנגרם לו עוול, ובתנאים שיבוארו להלן.

ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה בעצמו או שיתברר לו בבירור. 2. שיברר אם אכן זו עוולה לפי הדין. 3. שיוכיח תחילה את החוטא. 4. שלא יגדיל את העוולה. 5. שיכוין לתועלת. 6. שאין לו עצה אחרת לגרום לאותה תועלת. 7. שלא ייגרם לו נזק יותר ממה שמגיע לו מצד הדין.

פירוט ההלכה היומית: א. הרואה אדם שעושה עוולה לחבירו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, או שביישו או ציערו, בין אם הנגזל או המתבייש יודעים מכך ובין אם אינם יודעים, וידוע לאותו אדם בבירור שהגזלן לא השיב את הגזילה, והמבייש לא ביקש את מחילת המתבייש, אפילו אם ראה זאת לבדו, יכול לספר את הדברים לאחרים כדי לעזור לנגזל ולמתבייש, ולגנות בפני בני אדם את המעשים הרעים שעשה אותו אדם, ובלבד שיתקיימו התנאים דלהלן.

ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה את הדבר בעצמו, או שישמע מאחרים באופן שיתברר לו שהדבר אמת. 2. שיתבונן האם באמת מעשה זה הוא גזילה לפי הדין או לא, ולא יחליט מיד בדעתו שזהו מעשה שלא כדיו. 3. שיוכיח תחילה את החוטא בלשון רכה, שמא יעשה תשובה מעצמו (ולהלן יבואר הדין באופן שיוודע שלא יקבל את תוכחתו). 4. שלא יגדיל את העוולה יותר ממה שהיא. 5. שיכוין לתועלת, ולא ליהנות מנתינת פגם בחבירו, ולא משום שנאה שיש לו עליו מכבר. 6. שאין לו דרך אחרת לגרום לאותה תועלת ללא סיפור הדבר לאחרים. 7. שלא ייגרם נזק לאותו אדם יותר ממה שמגיע לו לפי הדין על המעשה שעשה, אילו היה בא לפני בית דין.

פלא יועץ

כבוד אב ואם

ידוע גדל חיוב כבוד אב ואם, שהשנה הכתוב את כבודם לכבוד ה', והמזלזל בכבודם - גדול עונו. ועתה בעונותינו רבו בנים המתפרצים, וקל בעיניהם שלא לכבד אב ואם, ומרבים לעבור על דעתם, ויש בנים משחיתים שמזלזלים בכבודם ומצערים אותם צער בנפש. אוי להם לבנים שכך גורמים לאביהם, אוי להם מיום הדין, כי על הכל יביא אלקים במשפט, על מה שעבר על דעת קונו, ועל מה שעבר על דעת אביו ואמו וצער אותם, ועל אשר גרם פעם לאביו ואמו, ואוכל פרות בעולם הזה - כי כאשר עשה כן יעשו בניו לו, מדה כנגד מדה.

ואמנם, חמור מאד החיוב של כבוד אב ואם, עד שלא כל אדם יכול לצאת ידי חובה כראוי, אבל כל אדם חייב לעשות כל אשר בכחו לעשות, בכל כחו. כי אף שאמרו 'אב שמחל על כבודו, כבודו מחול',

ובודאי זו מדת כל אדם שמוחל לבניו על כבודו, מכל מקום נענש בדיני שמים על שעבר על דברי תורה. צא ולמד מיעקב אבינו עליו השלום, שנענש על עשרים ושתים שנה שלא שמש את אביו, ויוסף הצדיק נתקצרו שנותיו על ששמע שהיו אומרים לו 'עבדך אבינו' ושתק. ועוד, שאף שאב יכול למחול על כבודו, מכל מקום בזיונו וצערו אינו מחול.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

ליקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

יש להתבונן, מדוע צייתה התורה על האדם שלא להפסיק מפילו רגע אחד מלימוד התורה, ואפילו כשהולך בדרך וכדומה אינו רשאי להפסיק מלימודו. וכדי להבין זאת יש למשול משל למלך גדול היושב בהיכל מפואר ומתנהג בעושר גדול, וכל בני ביתו אהובים עליו ויקרים בעיניו ומסובים בביתו בפאר והדר, וביום מן הימים שלח את בנו לזמן רב למדינה רחוקה, ששם עליו להתחבר עם אנשים מגושמים ופשוטים, וללבוש מלבושים עבים וגסים מחמת הקור, ולאכול מאכלים גסים שאינו רגיל בהם. הרי כל מי שיתבונן בדבר יבין שלא היה המלך עושה זאת אם לא שיש לו בכך תכלית מעולה, וכגון שבאותו מקום מצויים אבנים טובות ויהלומים בשפע, ולאחר שישהה שם הבה זמן מסוים ויאסוף הון עצום בקלות, יחזור לביתו לחיות חיים מרווחים, ויהיה לחן ולתפארת בעיני הכל.

והנמשל לכך, כי הנה נשמת האיש היהודי חצובה מתחת כסא הכבוד, ובהיותה שם הרי היא נהנית מזיו השכינה, וכל ישראל בבחינת בנים לה', וה' הוא מקור החסד והטוב, ובפרט לישראל, ואם כן יפלא מדוע שלח ה' את הנשמה הטהורה למרחק גדול כל כך עד העולם הזה המגושם והחומרי, וצריכה הנשמה להתלבש בגוף חומרי העשוי עפר מן האדמה, ולאכול מאכלים גסים בהתאם למציאותה, הלא בודאי נעשה הדבר לתכלית חשובה מאד. והיא, שקודם שיורדת הנשמה לעולם, כל ההנאות הרוחניות שלה הן בבחינת 'מתנת חינם', ויש בושה לקבל תמיד מתנות חינם, ולכן ראה ה' בחכמתו שטוב לנשמה לרדת לעולם הזה, ולעמול על קיום התורה והמצוות בתוך הקשיים והנסיגות שיש בעולם הזה, בהיות שהשגחת ה' והנהגתו מוותרים מעין האדם, ויש לו נסיון בקיום המצוות, ועל ידי זה לקנות לעצמה חלק בעולם הבא ללא בושה.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה לאהוב את ה' יתברך. ישים האדם כל מגמתו ומחשבתו אחר אהבת ה', ויתבונן כי כל מה שיש לאדם בעולם - עושר, ילדים וכבוד - הכל הוא כאין וכאפס נגד אהבת ה', ויגיע תמיד בבקשת חכמת התורה, כדי שישג ידיעה בה'. והקובע מחשבתו בהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג ולהשיג כבוד, ביטל מצוה זו.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

(א) מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ: (ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׁמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְרִנָּה: (ג) דַּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא עֲשֵׂנוּ וְלֹא יָלוּ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצֹאן מִרְעִיתוֹ: (ד) בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצִרְתִּי בְּתִהְלָה הוֹדוּ לוֹ בִּרְכוּ שְׁמוֹ: (ה) כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֲמוֹנָתוֹ:

יום שלישי

י"ד מנחם אב

תהילים

פרק קכב: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שְׁמִיחָתִי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נִלְךָ. (ב) עֲמָדוֹת
הָיוּ רַגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֶיךָ יְרוּשָׁלַם. (ג) יְרוּשָׁלַם הַבְנוּיָה כְּעִיר שְׁחִבְרָה לָהּ יַחְדָּו. (ד)
שָׁשׂוּ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם יְיָ. (ה) כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ
כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹת לְבֵית דִּין. (ו) שָׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי אֶהְבִּיךָ. (ז)
יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילֶךָ שְׁלוֹהָ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ. (ח) לְמַעַן אֲחִי וְרַעִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ.
(ט) לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשׁה טוֹב לָךְ.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ב

הטעם שהתורה מזרזת את האדם כל כך הרבה על מצוות החסד, וגם מצריכה את האדם לאהוב מידה
זו, כיון שכשברא הקב"ה את האדם נתן בו כח להתדממות אליו במידותיו, שהם רק להיטיב לזולת, כמו
שנאמר 'טוב ה' לכל', ונאמר 'נותן לחם לכל בשר', נמצא שההולך בדרך זו של גמילות חסדים - נושא
עליו צלם אלוהים, ואילו המונע עצמו ממידה זו - מרחיק מעליו את ה' יתברך.

מצוה יומית

מצות אהבת ה'

מצות עשה לאהב את ה' ברוך הוא, שנאמר (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך'. וענין המצוה, שנחשב ונתבונן במצוותיו ובפעולותיו, עד שנשיגהו כפי יכולתנו, ומתוך כך נתענג בהשגתו בתכלית הענג, וזאת היא האהבה המחייבת. ולשון הספרי, לפי שנאמר 'ואהבת', איני יודע כיצד אוהב אדם את ה', תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך' (דברים ו ו), שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעם ההתבוננות בתורה, בהכרח תתישב בלב אהבת ה'. ואמרו חז"ל (שם) שאהבה זו לה' מחייבת את האדם לעורר גם בני אדם אחרים לעבוד את ה', כמו שמצינו באברהם אבינו.

שרש מצוה זו ידוע, שלא יקיים האדם מצות ה' ברוך הוא כראוי, רק באהבתו אותו.

מדיני המצוה, שראוי לו לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת ה', ויעריך בלבו תמיד כי כל מה שיש בעולם, עשר, בנים וכבוד, הכל כאין וכאפס ומהו כנגד אהבתו ברוך הוא, ויתנגע תמיד כל היום בבקשת החכמה, כדי שעל ידי זה ישיג ידיעה בה'. סוף דבר, יעשה כל יכולתו להרגיל מחשבות לבו כל היום באמונתו ויחודו, עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה כשהוא ער, שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על זה, וקובע מחשבותיו בענינים גשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג בהם לבד, או להשיג כבוד העולם הזה כדי להגדיל את שמו, לא מתוך כוונה להיטיב לטובים ולחזק ידי ישרים, בטל מצות עשה זו, ועונשו גדול. וזאת אחת מן המצוות שהאדם חייב בהן בהתמדה, כלומר שלא יפסק חיובן מעליו לעולם, ואפילו רגע קטן. (ספר החינוך פרשת ואתחנן מצוה תיח)

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח ע"י 'שתי הלכות ביום'

משנה ה: עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, ואלו הם: א. לא הפילה אשה את עברה מריח בשור הקדש, אף שהיה ריח חזק של בשור צלוי, ואותו בשור אסור באכילה. ב. ולא הסריח בשור הקדש מעולם, אף שיש קרבנות השוהים שני ימים ולילה, מעולם לא התקלקל הבשור. ג. ולא נראה זבוב בבית המטבחים, מחמת הקדשה שהיתה שם. ד. ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, שאם היה נטמא לא היה יכול לעבוד במקדש, והיה הסגן עובד תחתיו. ה. ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה, אף שאש זו דלקה על המזבח החיצון תחת כפת השמים. ו. ולא נצחה הרוח את עמוד העשן שעל גבי המזבח, אלא היה העשן עולה ישר וזקוף כמקל. ז. ולא נמצא פסול [כגון שיצא

מחוץ לעזרה, או שיפסל בלינה] בקרבן העמר ובשתי הלחם ובלחם הפנים [ודוקא באלו ארע הנס, כיון שאם יפסלו לא נתן להביא אחרים במקומם, שהעמר נקצר בלילה, ואם היה נפסל ביום לא היה מהיכן להביא. ושתי הלחם נאפים בערב שבועות, ואם היו נפסלים בשבועות אין אפיקתם דוחה יום טוב. ולחם הפנים נאפה בערב שבת, ואם היה נפסל אין אפיקתו דוחה שבת]. ח. ישראל שעלו לרגל היו עומדים צופים, מתוך שהיו מרבים מאד, ומשתחווים רוחים - בשעה שהשתחוו, בפשוט ידים ורגלים, היה רוח לכולם, ועוד נותר רוח של ארבע אמות פנויים בין אדם לחברו, כיון שבאותו זמן היו מתנודים על חטאיהם, וכדי שלא ישמע איש את ודוי חברו, ויתביש. ט. ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם, אף שהיא במקום הרים וסלעים, שמצויים שם נחשים ועקרבים. י. ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים.

משנה ו: עשרה דברים נבראו בערב שבת של ששת ימי בראשית, בין השמשות, ואלו הן: א. פי הארץ, לבלע את קרח ועדתו. ב. ופי הבאר של מרים, שהיתה מהלכת עם ישראל במדבר בכל מסעיהם. ג. ופי האתון, שדברה עם בלעם. ד. והקשת, לאות ברית שלא יביא ה' מבול לעולם. ה. והמן, שירד לישראל במדבר ארבעים שנה. ו. והמטה של משה רבינו, שעשה בו את האותות. ז. והשמיר, מין תולעת שפל דבר שהיא מהלכת עליו נבקע לשנים, והיו מחזיקים אותה באויר מעל אבני החשן בצורת האותיות, והיו מתבקעות מעט כצורת האותיות [כיון שנאמר שיהיו האבנים 'במלואותם', אם היו חותכים אותם בכלי אחר, היו חסרים]. ח. והכתב שעל גבי לוחות הברית. ט. והמכתב - צורת הכתיבה על הלוחות, שהיו חקוקים מעבר לעבר, ואף על פי כן היה נתן לקרא את הכתוב עליהם מכל ארבעת הצדדים. י. והלוחות, שהיו עשויים מאבן טובה ושמה ספירנון, ארכה ששה טפחים רחבה ששה טפחים, ועביה ששה טפחים, ומחלקת באמצע, והיתה נגללת כקלף. ויש אומרים, שדברים נוספים נבראו בין השמשות, אף המזיקין - השדים, שהם רוח ללא גוף, וקבורתו של משה, שהוא מקום שאין אדם יכול לראותו, ואילו של אברהם אבינו, שנאחז בסבך בשעת העקדה, והקריבו אברהם תחת יצחק. ויש אומרים, אף צבת בצבת עשויה - כל צבת נטלת מהאש על ידי צבת אחרת, והצבת הראשונה נבראה בערב שבת בין השמשות [אך מי שאינו מונה זאת סובר שאף הצבת הראשונה נעשתה בידי אדם, שהניח חתיכת מתכת בתוך תבנית של צבת, והותכה שם ונעשתה צבת].

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ג. מה שהותר לספר לשון הרע על העושה עוול לחבירו, זהו רק אם המספר טוב ממנו, אך אם הוא עצמו חוטא בעבירות אלו, אסור לו לספר, שבודאי אין כוונתו לתועלת, אלא לבזות את חברו.

ד. מה שהותר לספר לשון הרע על העושה עוול לחבירו, כשיש מכך תועלת, היינו כשהשומעים יוכלו לסייע לנגזל או המתבייש, או שילמדו להתרחק מעושי רשעה, ואולי אף החוטא עצמו יחזור בו כשישמע שמגנים את מעשיו, אך לולא זאת אסור לספר.

* * *

פירוט ההלכה היומית: ג. ההיתר לספר על אדם שעשה עוולה לחבירו, הוא רק כאשר המספר טוב

ממנו, אבל אם המספר חוטא כמותו, ועובר גם הוא על עבירות אלו, אסור לו לספר עליו. והטעם, כי אדם כזה בודאי אין כוונתו לטובה, אלא לשמוח לאידו של חברו ולבזותו.

וכמו שיהוא מלך ישראל הכרית את בית אחאב במצוות הנביא, וקיבל שכר על זה שארבעה דורות מזרעו יהיו מלכים, ומכל מקום כשהוא עצמו חטא - קיבל עונש אף על הריגת בית אחאב.

ד. תנאי נוסף בהיתר לספר לשון הרע על עושי עוולה, כפי שהתבאר לעיל, היינו שיכוין לתועלת. ודבר זה יכול להיות בשני דרכים, או שהשומעים עצמם יוכלו לעזור לנגזל ולמבוזיז ולהצילו, או אף אם אינם יכולים לעזור, מכל מקום על ידי זה יתרחקו בני אדם מדרך רשע, כשישמעו שאנשים מגנים את החוטאים. ואולי אף החוטא עצמו ישוב מדרכו הרעה, כשישמע שמגנים אותו על מעשיו. אבל אם לא תבוא שום תועלת על ידי סיפורו, כגון שהשומעים עצמם הם גם כן רשעים העושים עבירות כאלו, לא יספר כלל. כי מלבד שלא תבוא תועלת מסיפורו, עוד יכול להיגרם מכך קלקול, שהם ילכו ויספרו לאותו חוטא שכך סיפר עליו, ויעברו על איסור רכילות. וגם בדרך כלל נגרמות על ידי זה מחלוקות גדולות ומלשינות. ואפילו אם יתקיימו כל התנאים האחרים, מכל מקום אסור לספר.

ובכל הדינים שנאמרו לעיל אין חילוק אם הנגזל או המתבייש ביקשו לספר את הדברים, אלא באופנים שהתבארו להיתר, מותר אף אם לא ביקשו לעשות כן. ובאופנים שהתבארו לאיסור, אסור אף אם ביקשו לספר, ואפילו אם הוא קרובו (והרבה נכשלים בזה, שכששומעים שאחד עשה איזה עוול לקרובו, אף שאינם יודעים אם הדבר אמת, ומדוע עשה כן, מיד הולכים וגומלים לו רעה, וחושבים שמקיימים בכך מצוה של 'מבשרך לא תתעלם', ובאמת זו טעות גדולה, כמבואר).

פלא יועץ

מותרות

ידועה רעת המותרות, כי רבה היא, בין במאכל ומשתה, שאם אוכל ושותה הרבה, ראשו ואיבריו כבדים עליו, וכמה מחלות יכול לגרם לעצמו. וכן אם הולך וטורח בחפוש מאכלים טובים ותענוגי בני אדם, ואחר מלבושים נאים ודירות נאות, עובר על כל תשחית, ומה גם אם מוציא יותר מכדי כחו ובזבזת ה' אשר נתן לו, שגורם רעה לעצמו, ויכול לבוא להיות לויה ואינו משלם, ולהיות גוזל וחומס, חס ושלום. ואף אם חננו ה' עשר - ראוי לחוס על ממונו, שהתורה חסה על ממונו של ישראל, וצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין שולחים ידם בגזל, שבזמן שאדם מתלמד ללכת בגדולות ובנפלאות, אם יבואו עליו ימי הרעה, חס ושלום, שהרי גלגל הוא שחוזר בעולם, יהיה מכרח לעשות עול וכל מום רע כדי לבקש את הדברים שהרגל בהם. אבל המתלמד במדת ההסתפקות ומסתפק במועט, כל ימיו טובים. ואותו המותר, שמוציא לבטלה והולך לאבוד, אם היה נותנו לצדקה - מה טוב חלקו. ואף אם מרבה העשיר ומפליא לעשות צדקות ומעשים טובים, לא התר לו מפני זה להשליך מעותיו לאבוד, שהרי עדין לא התעשרו כל העניים.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

ליקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

כיון שתכלית ירידת האדם לעולם הזה היא כדי לאסוף תורה ומצוות, כדי שיוכל לקבל את שכרו בעולם הבא, וימי האדם בעולם הם קצרים, לכן הזהירה אותנו התורה שלא לשבת בטלים כלל, אלא בכל רגע פנוי נעסוק בתורה, והרי בכל מילה ומילה של תורה מקיים האדם מצוות עשה דאורייתא, וכל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, נמצא שביממה אחת יכול האדם העוסק בתורה לרכוש לו אלפי מצוות ומלאכים הנבראים על ידי לימוד תורתו, ואם ילמד כך בהתמדה יום אחרי יום, ושנה אחרי שנה, בודאי יאסוף לו הון עצום של מצוות, ויהא שכרו גדול לעולם הבא.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה: לייחד את ה' ולהאמין שהוא האלוקים היחיד ללא שום שיתוף. שנאמר 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ופירושו, שמע ישראל ודע, כי ה' שהוזה את הכל ברצונו, והוא אלקינו המשיגה בכל העולמות, הוא ה' אחד, בלי שום שיתוף.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

(א) מִזְמוֹר לַתּוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ: (ב) עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְּרִנָּה: (ג) דַּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא עֲשֵׂנוּ וְלֹא וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוֹ וְצֹאן מִרְעִיתוֹ: (ד) בָּאוּ שְׁעָרָיו בַּתּוֹדָה חֲצִרְתָּיו בַּתְּהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בִּרְכוּ שְׁמוֹ: (ה) כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֲמוֹנָתוֹ:

יום רביעי

ט"ו מנחם אב

תהילים

פרק קכג: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶלֶיךָ נִשְׁאֲתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַשָּׁמַיִם. (ב) הֲנֵה כְּעֵינַי עֲבָדִים אֶל יָד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינַי שְׁפָחָה אֶל יָד גְּבֻרָתָהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחַנְנוּ. (ג) חָנְנוּ יְיָ חָנְנוּ כִּי רַב שְׁבַעֲנוּ בּוֹז. (ד) רַבַּת שְׁבַעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הִלְעַג הַשְּׂאֲנָנִים הַבּוֹז לַגָּאִי יוֹנִים.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ב

כשנתבונן בדבר, נראה שכל קיום המין האנושי תלוי בענין זה של צדקה וחסד, כי יש כמה זמנים לכל אדם, ובכל זמן צריך הוא לסיוע מאחרים: לפעמים צריך שחבירו יסייע לו בממונו, על ידי נתינת הלואה, וזה מצוי גם אצל בני אדם עשירים, שזקוקים לפעמים להלואה. או שצריך שחבירו יתן לו עבודה להרויח על ידה וכדומה. ולפעמים צריך שחבירו יסייע לו בגופו, כגון בזמן שמחה, צריך הוא אנשים שישמחו איתו, כי אין האדם יכול לשמוח שמחה שלמה כשהוא שרוי לבדו, וזו מצוות שמחת חתן וכלה. וכן כשהוא עצוב, צריך הוא לחברים לנחמו ולדבר על ליבו, וזו מצוות ניהום אבלים. ולפעמים הוא בדרך עם משא כבד, וצריך שיעזרו לו בני אדם בנשיאתו, וזו מצוות פריקה וטעינה. ואם הוא מוכרח להיות בבית של אחרים, צריך הוא שיקבלוהו כפי כבודו, וזו מצוות הכנסת אורחים. ואם הוא חולה, צריך הוא בני אדם שיבקרוהו ויעזרו לו במה שאפשר, וזו מצוות ביקור חולים. וכשהשלים ימיו ונפטר, צריך הוא בני אדם שיעסקו עמו בגמילות חסד של אמת. כללו של דבר: אין העולם יכול להתקיים כלל ללא מידה זו של חסד, ולכן פירטה התורה במקומות רבים את המצוה הזו.

מצוה יומית

מצות תפלה

מצות עשה לעבוד את ה', שנאמר (דברים י כ) 'אתו תעבד', ונכפלה מצוה זו כמה פעמים, שנאמר 'ועבדתם את ה' אלהיכם' (שמות כג כה), 'ואתו תעבדו' (דברים יג ה), 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא יג). וכתב הרמב"ם ז"ל, אף על פי שמצוה זו היא מהמצוות הכוללות את כל התורה, פי עבודת האל תכלול את כל המצוות שבתורה, יש בזה גם כן מצוה פרטית, והיא שיצונו ה' להתפלל אליו, וכמו שאמרו בספרי על הפסוק 'ולעבדו בכל לבבכם', איזו היא עבודה שבלב, זו תפלה. וכן אמרו, מנין לעקר תפלה בתוך המצוות, שנאמר 'את ה' אלהיך תירא ואתו תעבד' (דברים ו יג).

משרשי המצוה, כי הטובות והברכות יחולו על בני האדם כפי פעלתם, טוב לבבם וכשר מחשבותם, ואדון הכל שבראם חפץ בטובתם, והדריכם והצליחם במצוותיו היקרות שיזכו בהן, והודיעם גם כן ופתח להם פתח באשר ישיגו כל משאלותיהם לטוב, והוא, על ידי שיבקשו ממנו ברוך הוא, אשר בידו היכלת לספק כל מחסורי בני האדם, כי הוא יענה מן השמים לכל אשר יקראוהו באמת. ומלבד זאת שהודיע ה' לישראל הנהגה זו שלו, להענות לתפלת בני האדם, הוסיף וצוה עליהם שישתמשו בכך, ויבקשו ממנו תמיד כל צרכיהם וכל חפצי לבם. נמצא שמלבד זה שעל ידי התפילה אנו משיגים את חפצי לבנו, יש לנו זכות בדבר, בכך שנעזר את רוחנו ונקבע את כל מחשבתנו בכך שה' הוא האדון הטוב והמטיב לנו, וכי עינינו פקוחות על כל דרכינו, ובכל עת ובכל רגע ישמע ויעקתנו אליו, לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ובכך נאמין במלכותו ויכלתו מבלי שום צד פקפוק, וכי אין לפנינו מונע ומעכב בכל אשר יחפץ. ואולם לא התפרש בתורה זמן קבוע למצוה זו, ולדעת הרמב"ם ז"ל יש מצוה להתפלל לאל בכל יום, ולהודות לפניו כי כל הממשלה אליו והיכלת להשלים כל בקשה. ולדעת הרמב"ן ז"ל אין מצוה מהתורה להתפלל בזמן מסים, אלא יתכן שיש מצוה להתפלל בעת צרה.

מדיני המצוה מה שאמרו חז"ל (שם כו:) שחייב אדם להתפלל שלש פעמים ביום, שחרית ובין הערבים, ובלילה פעם אחת. ואלו השלש תפלות תקנום כנגד הקרבנות, שבכל יום היו מקריבים במקדש תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים, ותפלת הערב תקנו כנגד אברי העולה של בין הערבים, שהיו נשרפים על גבי המזבח כל הלילה. ומפני שזאת התפלה של לילה היא כנגד ענין מהקרבנות שאינו חובה, שהרי אם נתאכלו האברים מבעוד יום לא היתה מתקיימת מצוה זו בלילה, אמרו חז"ל גם כן (שם כז:) שתפלת הערב רשות היא, אם יהיה פנאי לאדם וימצא לעצמו נחת להתפלל - יתפלל, ואם לאו - לא יתפלל, ואין עליו אשם בכך. ואף על פי כן נהגו ישראל היום בכל מקום להתפלל תפלת הערב בקבע בכל לילה, ואחר שקבלוה עליהם דרך חובה - חייב כל אחד מישראל להתפלל אותה בכל אופן. וכמו כן תקנו חז"ל בשבתות ובמועדים תפלה רביעית, והיא הנקראת תפלת 'מוסף', והיא כנגד הקרבן שהיה נוסף במקדש בזמן שהיה קיים. ועוד תקנו תפלה חמישית ביום הכפורים בלבד, לרב קדשת היום, ובעבור היותו יום סליחה וכפרה לכל, והיא הנקראת תפלת נעילה. ומענין המצוה מה שהזכירו אותנו חז"ל שיש צורך גדול בכונת הלב בתפלה, ובפרט בברכה הראשונה, שאמרו חז"ל (ברכות ל:) שמי שלא כון בה, צריך לחזור. ונראה שענין הכונה שאמרו עליה שאם לא כון בה חוזר, הינו שיתן האדם אל לבו שלפני ה' הוא מתפלל,

ואליו הוא קורא, ויפנה מחשבתו מכל שאר מחשבות העולם, וייוחד אותה על זה. וזמני התפלות אלו הן, תפלת השחר מהנץ החמה עד סוף שעה רביעית, ומי שעבר והתפלל אחר כן עד חצות היום יצא ידי חובת תפלה, אבל לא חובת תפלה בזמנה. ובשעת הדחק, כגון הרוצה להשכים לדרך, אם התפלל שחרית אחר שעלה השחר, אף קדם הנץ החמה, יצא. וזמן תפלת המנחה משש שעות ומחצה ביום, עד הערב. ותפלת ערבית זמנה כל הלילה, עד שיעלה עמוד השחר. וצריך כל אדם להזהר שיתפלל קדם שיתעסק במלאכות אחרות, כדי שלא יפגע.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על זה, ושהה יום ולילה בלא תפלה כלל, בטל מצות עשה זו לדעת הרמב"ם ז"ל. ומי שצד לו ולא קרא אל ה' להושיעו, בטל מצות עשה זו לדעת הרמב"ן ז"ל. ועונשו גדול מאד, שהוא כמסיר השגחת ה' מעליו.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח ע"י 'שתי הלכות ביום'

משנה ז: שבעה דברים בגלם - באדם שאינו מחנך כראוי, כמו 'גלם' שזהו בול עץ שעדיין לא עשו ממנו כלי ואין לו צורה, ושבעה דברים בחכם. חכם. א. אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין - בגיל. ב. ואינו נכנס לתוך דברי חברו. ג. ואינו נבהל להשיב במהירות. ד. שואל כענין, ומשיב כהלכה. ה. וכאשר הוא משיב תשובות לכמה שאלות יחד, אומר על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון. ו. ועל מה שלא שמע, אומר 'לא שמעתי', ואינו מתבייש. ז. ואם טעה בדבריו, הרי הוא מודה על האמת. וחלופיהן - ההפך משבעה דברים אלו, מצויים בגלם.

משנה ח: שבעה מיני פרעניות [-עונשים] באין לעולם, על שבעה גופי עברה, ומבארת המשנה את שבעת החטאים ועונשיהם: א. מקצתן מעשרין את תבואתם, ומקצתן אינן מעשרין, רעב של בצרת באה, שהגשמים מועטים, והתבואה מתייקרת, וכתוצאה מכך מקצתן רעבים ומקצתן שבעים, וזו מדה כנגד מדה. ב. גמרו כולם בדעתם שלא לעשר, רעב של מהומה ושל בצרת באה - מלבד שהגשמים מועטים, נעשית גם מהומה של מלחמה, ואי אפשר לאסוף אפילו את אותה מעט תבואה שצמחה, והכל רעבים. ג. ואם גמרו הכל בדעתם שלא לטול את החלה - שלא להפריש חלה מן העסה, רעב של כליה באה, שהשמים נעשים כבדול והארץ כנחשת, ונעשים בני האדם חולים במחלות המצויות בזמן רעבון, ומתים. ד. דבר - מיתת אנשים רבים בלא שיהיו חולים, בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין, כגון חיבי כריתות ומיתה בידי שמים, ועל פרות שביעית, שיש חיוב להפקירם כשהגיע זמן הבעור, ולא הפקירום. ה. חרב של מלחמה באה לעולם על ענוי הדין, שיודע הדין כיצד לפסק את הדין, ומתעכב מלפסק, וגורם בכך ענוי לבעלי הדין. ועל עוות הדין, שמזכה את החיב ומחייב את הזכאי. ועל המורים בתורה שלא כהלכה, להתיר את האסור ולאסור את המותר. [במשנה הבאה יובאו המשך העונשים הבאים בידי שמים על עבירות שונות].

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

א. הרואה אדם העושה עוול לחבירו, ויודע בבירור שלא תיקן את מעשיו ע"י השבת הממון או פיוס חבירו, מותר לרואה לספר זאת לאחרים כדי להציל את האדם שנגרם לו עוול, ובתנאים שיבוארו להלן.

ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה בעצמו או שיתברר לו בבירור. 2. שיברר אם אכן זו עוולה לפי הדין. 3. שיוכיח תחילה את החוטא. 4. שלא יגדיל את העוולה. 5. שיכוין לתועלת. 6. שאין לו עצה אחרת לגרום לאותה תועלת. 7. שלא ייגרם לו נזק יותר ממה שמגיע לו מצד הדין.

פירוש ההלכה היומית: א. הרואה אדם שעושה עוולה לחבירו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, או שביישו או ציערו, בין אם הנגזל או המתבייש יודעים מכך ובין אם אינם יודעים, וידוע לאותו אדם בבירור שהגזלן לא השיב את הגזילה, והמבייש לא ביקש את מחילת המתבייש, אפילו אם ראה זאת לבדו, יכול לספר את הדברים לאחרים כדי לעזור לנגזל ולמתבייש, ולגנות בפני בני אדם את המעשים הרעים שעשה אותו אדם, ובלבד שיתקיימו התנאים דלהלן.

ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה את הדבר בעצמו, או שישמע מאחרים באופן שיתברר לו שהדבר אמת. 2. שיתבונן האם באמת מעשה זה הוא גזילה לפי הדין או לא, ולא יחליט מיד בדעתו שזהו מעשה שלא כדין. 3. שיוכיח תחילה את החוטא בלשון רכה, שמא יעשה תשובה מעצמו [ולהלן יבואר הדין באופן שיודע שלא יקבל את תוכחתו]. 4. שלא יגדיל את העוולה יותר ממה שהיא. 5. שיכוין לתועלת, ולא ליהנות מנתינת פגם בחבירו, ולא משום שנאה שיש לו עליו מכבר. 6. שאין לו דרך אחרת לגרום לאותה תועלת ללא סיפור הדבר לאחרים. 7. שלא ייגרם נזק לאותו אדם יותר ממה שמגיע לו לפי הדין על המעשה שעשה, אילו היה בא לפני בית דין.

פלא יועץ

מחשבה

כתוב בזהר הקדוש, שאם האדם חושב על דברים שבקדשה, הרי הוא ממשיך עליו קדשה, ואם הוא חושב בדברים רעים, ממשיך עליו טמאה ומטמא את נפשו, ואל המקום שחושב - שם הוא מנת חלקו. הנה כי כן, ראוי לאדם להתחזק ברב עוז ותעצומות, לחשב מחשבות טהורות, דברים המביאים את האדם ליראה ולאהבה את ה' הנכבד והנורא ולדבקה בו, ולאחז בענוה ובשפלות ובשאר מדות טובות וישרות, ולחשב ברוממות ה' יתברך שמו, כי לגדולתו אין חקר, ככה יעשה תדיר לקיים מה שאמרה תורה "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", ופרוש הפסוק, שלא יהא לבבו פונה לשתף אהבת דברים אחרים עם אהבת ה', אלא כל אהבתו תהיה על פי התורה, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

מלבד החיוב לחשב מחשבות טהורות ולא להפך, הרי באמת זו שטות גדולה, שבזמן שהאדם יכול לחשב מחשבות טהורות ליראה ולאהבה את ה' וכדומה, שהן מצוות מן התורה ומקבל עליהן שכר, מפנה לבו לבטלה או מהרהר הרהורים רעים, שיענש עליהם. על זה נאמר בירמיה "אתי עזבו מקור מים חיים, לחצב להם בארות, בארת נשברים".

והן אמת כי יצר לב האדם רע, ואין אדם שליט ברוחו, אבל על כל פנים מוטל עליו חיוב להתחזק להחליף מחשבות רעות וזרות במחשבות טהורות, ולהרגיז יצר הטוב על יצר הרע אפילו אלה פעמים ביום, ויקבל שכר טוב בעמלו, שמסיעים לו מן השמים.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

ליקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

שלמה המלך אמר בספר משלי על התורה 'יקרה היא מפנינים, וכל חפציה לא ישוו בה', ופירשו חז"ל, שכל חפצי העולם הזה, כמו אבנים טובות ומרגליות, אינם שווים לדבר אחד מן התורה. והנה ידוע ששלמה המלך היה מבין גדול בתורה, כי היה החכם מכל אדם, וגם היה מבין באבנים טובות, כמו שנאמר 'כנסתי לי כסף וזהב וסגולות מלכים', והוא אומר שדבר אחד מן התורה שווה יותר מכל אבנים טובות ומרגליות שבעולם. וכן אמר דוד המלך 'הנחמדים מזהב ומפז רב'. ואין לא יתלהב לב האדם בראותו שהוא יכול לאסוף פנינים יקרים אלו של דברי תורה, בלי שיצטרך לטרוח ולסכן את עצמו, אלא בכל עת שירצה יאמר בפיו דברי תורה. ולכן צריך האדם לקבוע לו מקום מיוחד בביתו, שבכל עת שהוא פנוי מעסקיו תיכף יפנה לשם לעסוק בתורה, ועל ידי זה אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה להאמין שיש אלוה אחד בעולם, שהמציא הכל, ומרצונו נעשה הכל. והוא היה ויהיה לעדי עד, הוא הוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה, שנאמר 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ופירושו, תדעו ותאמינו שיש לעולם אלוה המשגיח, שהרי הוצאתיך מארץ מצרים.

"שש מצוות חיובן תמיד, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

- (א) מזמור לתודה הריענו לה' כל הארץ: (ב) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה: (ג) דעו כי ה' הוא אלהים הוא עשנו ולא ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו: (ד) באו שערינו בתודה חצרתיו בתהלה הודו לו ברכו שמו: (ה) כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דר ודר אמונתו:

יום חמישי

ט"ז מנחם אב

תהילים

פרק קכד: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לְיְיָ שְׁהִיָּה לָנוּ יִשְׂרָאֵל. (ב) לְיְיָ שְׁהִיָּה לָנוּ בְּקוֹם עָלֵינוּ אָדָם. (ג) אֲזִי חַיִּים בְּלַעֲוֹנוֹ בַּחֲרוֹת אָפָם בָּנוּ. (ד) אֲזִי הַמַּיִם שֶׁטְפוּנוּ נַחֲלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַיְדוּנִים. (ו) בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נִתְּנָנוּ טָרֶף לְשֹׁנֵיהֶם. (ז) נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקָשִׁים הַפֶּחַ נִשְׁבַּר וְאִנְחָנוּ נִמְלָטָנוּ. (ח) עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יְיָ עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ב

ידוע הדבר, כי תכלית כל האדם היא שיזכה לעתיד לבא לשבת לפני ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו הנועם האמיתי והעונג הגדול מכל העינוגים שיכולים להמצא. אך כל זה תלוי באדם עצמו, אם בחייו נדבק בה' בכל כוחו, כמו שכתוב 'ולדבקה בו', ופירשו חז"ל שצריך האדם להדבק במידותיו של הקב"ה, שהם רק לטוב ולחסד, ואז יזכה לישוב לפני ה'. אבל אם בחייו היתה דרכו שלא להיטיב לאחרים, שזהו ההיפך ממידותיו של הקב"ה, איך יוכל לזכות להדבק בה' לאחר מותו?

וכשיבין האדם כמה אהבה צריכה להיות לו למידה זו, אז כשיזדמן לו לגמול חסד יהיה לו הדבר כמציאה, ויעשנו בשלמות, בלא שיתבייש המקבל בכך, ועבור זה יברכהו ה'.

ומעלה נוספת יש בכך, כי כאשר תהיה לאדם אהבה למידה זו של חסד, יזרז גם את האחרים לגמול חסדים.

מצוה יומית

מצות החברה והדביקה עם חכמי התורה

מצות עשה להתחבר ולהתדבק עם חכמי התורה, כדי שנלמד עמהם מצוותיה הנכבדות, ויורונו את הדעות האמתיות בהכנת התורה כפי שקבלו מרבותיהם, שנאמר (דברים י כ) 'ובו תדבק'. ונכפל הצווי במקום אחר שנאמר (דברים יא כב) 'ולדבקה בו', ואמרו חז"ל (כתובות קיא:): וכי אפשר לו לאדם להדבק בשכינה, והרי נאמר (דברים ד כד) 'כי ה' אלהיך אש אכלה הוא', אלא הנדבק לתלמידי חכמים ולתלמידיהם, כאלו נדבק בקדוש ברוך הוא. ומזה למדו חז"ל שכל הנושא בת תלמיד חכם, והמשיא בתו לתלמיד חכם, והמהנה תלמיד חכם מנכסיו - כאלו נדבק בשכינה. ועוד דרשו בספרי את הפסוק 'ולדבקה בו', שזהו צווי ללמוד דברי אגדה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

שרש המצוה נגלה הוא, כדי שנלמד לדעת דרכי ה'.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים, וגם לנשים יש מצוה לשמוע דברי חכמים, כדי שילמדו לדעת את ה'. והעובר על זה, ואינו מתחבר עמהם, ואינו קובע בלבם אהבתם, ואינו משתדל בטובתם ותועלתם בזמנים שהוא יכול לעשות כן, בטל עשה זה, וענשו גדול מאד, כי החכמים הם קיום התורה, ויסוד חזק לתשועת הנפשות, שכל הרגיל עמהם לא במהרה הוא חוטא, והמלך שלמה אמר (משלי יג כ) 'הולך את חכמים יחכם', וחז"ל אמרו (אבות א ד) 'הוי מתאבק בעפר רגליהם'.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח ע"י 'שתי הלכות ביום'

משנה ט: משנתנו ממשיכה בעונשי שמים הבאים על עבירות שונות: ו. חיה רעה באה לעולם, על שבועת שוא - שבועה לבטלה, שנשבע על דבר שאין בו צורך אמת, ועל חלול השם, שעובר אדם עברה בפרהסיא, ביד רמה, או שעובר עברה במקום שבני אדם רואים אותו ולומדים ממעשיו. ז. גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל בטול השמטת הארץ בשנת השמיטה. בארבעה פרקים - זמנים הדבר מתרבה, בשנה הרביעית לשמיטה, ובשביעית, ובמוצאי שביעית, ובמוצאי החג - מוצאי סכות שבכל שנה ושנה. ומבארת המשנה את הטעם לכך, ברביעית, מפני מעשר עני שנוהג בשלישית, ולא הפרישוהו כדין. בשביעית, מפני מעשר עני שנוהג בששית. ובמוצאי שביעית, מפני פרות שביעית, שלא נהגו בהם כדין, כגון שעשו בהם סחורה, או שלא שמרו על קדשתם. ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה, מפני גזל מתנות עניים, כיון שסכות הוא זמן אסיפת התבואה מהשדה לבית, ואז נוהגות מצוות מתנות עניים, כגון לקט שכחה ופאה, וכשאין תנאים כדין, נענשים בדרך.

משנה י: ארבע מדות - מיני הנהגות, מצויות באדם: א. האומר שלי שלי, ושלה שלי, וכשם שאני

רוצה שתתן לי משלך כך אני רוצה לתת משלי, זו מדה בינונית, של אדם שאינו חסיד ואינו רשע. ויש אומרים, זו מדת סדום - קרוב אדם זה לבא לידי מדת סדום, שאף בדבר שיכול להנות את חברו בלא שיחסר לו עצמו, נמנע מלתת לו. ב. האומר שלי שלך ושליך שלי - אתן לך אני משלי, ובתנאי שבשעת הצורך תתן לי גם אתה משלך, הרי הוא עם הארץ - אדם פשוט, וכדרך רוב ההמון שרוצים להיטיב לאחרים רק אם על ידי זה יהיה גם להם טוב, ואין זו דרך התורה. ג. האומר שלי שלך, ושליך שלך, הרי זה חסיד. ד. האומר שלי שלי, ושליך שלי, הרי זה רשע.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הכימוד העולמי

ז. באופן שהותר לספר לשון הרע על אדם העושה עוולות לאחרים, זהו רק כשהוכיחו תחילה. ואם הוא מכירו שאינו מקבל תוכחה, יכול לספר בלי להוכיחו, אך יעשה כן בפני שלשה או יותר, כדי שלא ייראה כאילו הוא רוצה להעלים זאת מאותו אדם, וכאילו כוונתו להחניף לו בפניו ולגנותו שלא בפניו. ועוד, כדי שלא יחשדוהו שהוא משקר, ואילו בפני רבים אין דרך לשקר.

ח. אך אם הוא פוחד שאותו אדם ירע לו אם ישמע שהוא מפרסם עליו דברים אלו, יש להקל ולספר כן בפני אחד או שנים.

* * *

פירוט ההלכה היומית: ז. (התבאר לעיל שמותר לפרסם אדם העושה עוולה לחבירו, בתנאים מסוימים, ואחד התנאים הוא שתחילה יוכיח את החוטא בעצמו), אמנם אם הוא מכיר את אותו אחד שלא יקבל את תוכחתו, אינו צריך להוכיחו תחילה, אלא יכול לפרסם את הדבר מיד. אמנם יקפיד לספר את הדבר דווקא בפני שלשה בני אדם או יותר, ולא פחות. והטעם לכך, כיון שאם יספר בפני אחד או שנים, נראה הדבר כאילו הוא רוצה שלא יתפרסם שכך הוא אומר עליו, ולא ישמע זאת אותו אדם, וכאילו כוונתו להחניף לו ולגנוב את דעתו, ולספר את רעתו בסתר. והוא נראה כמי שנהנה מסיפור לשון הרע על חברו. ועוד טעם שצריך לספר בפני שלשה, שאם יספר בפני אחד או שנים יחשדו בו שאין סיפורו אמת, שאם לא כן - מדוע אינו אומר זאת בפני אותו אדם. אמנם כשאומר בפני שלשה או יותר הרי זה כאילו אמר בפני אותו אדם, שהרי הדברים מתפרסמים ובדאי יגיעו לאוזניו, ולא יבוא לחשוד בו בשקר, שאין זה מצוי שאדם כשר יספר שקרים בפני רבים. ואמנם אף כשהוא מספר כן בפני שלשה אסור להם להאמין לדברים בהחלט, שיתגנה אותו אדם בליבם, אך אין זה כיון שהם חושבים שהמספר משקר, אלא עליהם לחשוב שמא חסר בסיפור איזה פרט שאינו ידוע להם, אך מכל מקום יכנסו הדברים בליבם לענין זה שיחקרו אחר האמת, ויוכיחו את אותו אדם, או שאר הדברים שנחשבים כתועלת בענין זה.

ח. אמנם, אם הוא פוחד מאותו אדם שהוא מספר עליו, שהוא יכול להרע לו אם ישמע שהוא מפרסם עליו שהוא עושה עוולות לאנשים, יש להקל ולספר עליו דברים אלו אף שלא בפני שלשה.

פלא יועץ

סנגוריא

ידוע שהקדוש ברוך הוא רוצה שילמדו סנגוריא על ישראל, על הכלל ועל הפרט, ואליהו הנביא זכור לטוב נענש בשביל שדבר קטגוריא ואמר "קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו ברייתך בני ישראל", וכן ישעיה הנביא נענש על שאמר "ובתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב". וגדולה מזאת מצינו, שמשה רבנו עליו השלום נענש על שאמר "והן לא יאמינו לי".

ולעמית זאת, גדעון שלמד סנגוריא על ישראל, זכה בשביל זה להושיע את ישראל, כדכתיב "לך בכחך זה והושעת את ישראל". והטעם הוא, כי כל אשר ידבר האיש - עושה רשם, ומעורר פמליא של מעלה, אם מדבר קטגוריא מעורר המקטרגים, ואם מדבר סנגוריא מעורר סנגורים, ודבריו עושים פרות.

וכתבו המקבילים שזה הטעם בכתו של נחוניא חופר שיחין, שכאשר רבי חנינא בן דוסא למד עליה זכות ואמר 'אפשר דבר שנצטער אותו צדיק יכשל בו זרעו', תכף עלתה מן הבור, ואף על פי כן בנו מת בצמא, לפי שבאותו זמן לא היה מי שילמד עליו זכות. וכן הקדוש ברוך הוא היה אומר הלכה בשם כל החכמים, חוץ מרבי מאיר, לפי שלמד תורה מאלישע בן אבויה שיצא לתרבות רעה, עד שבא רבה בר שילא ולמד עליו זכות ואמר על רבי מאיר 'רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק', ותכף אמר הקדוש ברוך הוא הלכה בשם רבי מאיר.

ובאזנינו שמענו, שבזמן שמד שהיו כמה נפשות מישראל יוצאין לההרג על קדשת השם, יצאה אשה אחת לקראתם ואמרה לפני ה', 'רבונו של עולם, יפה ידעת מה שבחרת, מי כעמך כישראל שנהרגים על קדשת שמך', וגלה מגיד אחד שתכף על פי דבורה התבטלה הגזרה, וכהנה רבות.

ביותר צריך להזהר כשאדם נתון בצרה, ללמד עליו סנגוריא, ושלא להזכיר עוונותיו, ולא יעשה כמנהג קלי הדעת, שכאשר מישוה נמצא בצרה אומרים 'זה וזה גורם, ועל כן באה עליו הצרה הזאת', כי ידוע שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. וביותר צריך להזהר שלא להזכיר עוונותיהם של שוכני עפר, שהם עומדים בדין. ואיש טוב מדבר טוב על ישראל ומביא גאולה לעולם.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

כיקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

שלמה המלך אמר בספר משלי על התורה 'יקרה היא מפנינים, וכל חפצין לא ישוו בה', ופירשו חז"ל, שכל חפצי העולם הזה, כמו אבנים טובות ומרגליות, אינם שווים לדבר אחד מן התורה. והנה ידוע ששלמה המלך היה מבין גדול בתורה, כי היה החכם מכל אדם, וגם היה מבין באבנים טובות, כמו שנאמר 'כנסתי לי כסף וזהב וסגולות מלכים', והוא אומר שדבר אחד מן התורה שווה יותר מכל אבנים טובות ומרגליות שבעולם. וכן אמר דוד המלך 'הנחמדים מזהב ומפז רב'. ואיך

לא יתלהב לב האדם בראותו שהוא יכול לאסוף פנינים יקרים אלו של דברי תורה, בלי שיצטרך לטרוח ולסכן את עצמו, אלא בכל עת שירצה יאמר בפיו דברי תורה. ולכן צריך האדם לקבוע לו מקום מיוחד בביתו, שבכל עת שהוא פנוי מעסקיו תיכף יפנה לשם לעסוק בתורה, ועל ידי זה אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות לא תעשה: שלא נתור אחר מחשבת הלב וראיית העיניים. בכלל האיסור לתור 'אחרי לבבכם' - כל המחשבות הזרות שהם היפך מדעת התורה. ובכלל האיסור לתור 'אחרי עיניכם' - כל מי שרודף אחרי תאוות העולם, בלי שיכוון בהם כלל לכוונה טובה.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

(א) מִזְמוֹר לַתּוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ: (ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה: (ג) דָּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא עֲשָׂנוּ וְלֹא יָלֹד אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצֹאֵן מִרְעִיתוֹ: (ד) בְּאוֹ שְׁעָרָיו בַּתּוֹדָה חֲצֵרְתִּי בַתְּהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בִּרְכוּ שְׁמוֹ: (ה) כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ

יום שישי

י"ז מנחם אב

תהילים

פרק קכח: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בְּיַי כְּהַר צִיּוֹן לֹא יָמוּט לְעוֹלָם יֵשֶׁב. (ב) יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיֵּי סָבִיב לְעַמּוֹ מַעֲתָהּ וְעַד עוֹלָם. (ג) כִּי לֹא יָנוּחַ שְׁבֹט הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָהּ יְדֵיהֶם. (ד) הִיטִיבָה יְיָ לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם. (ה) וְהַמָּטִים עָקְלָקְלוֹתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת פְּעָלֵי הָאָוֶן שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ג

כתוב במדרש, אמר הקב"ה לישראל, 'עד ששערי תשובה פתוחים, עשו תשובה, שאני נוטל שוחד בעולם הזה, אבל משאני יושב בדין בעולם הבא, איני נוטל שוחד. ומהו השוחד שנוטל הקב"ה בעולם הזה? תשובה ומעשים טובים'. ולכאורה יש להבין כיצד ניתן לכנות את התשובה והמעשים הטובים בשם 'שוחד'? ואם באמת ראוי שלא תתקבל תשובת האדם בעולם הזה, מה שייך בזה שוחד? הלא הקב"ה הוא אלוקים אמת.

אלא ביאור הענין הוא, שיש בשמים שתי הנהגות, הנהגת דין והנהגת רחמים, ואם ידון הקב"ה את האדם במידת הדין - יצא חייב, כי ידקדקו אחרי כל מצוה שעשה, אם אכן נעשתה בכל השלמות הראויה, במעשה בדיבור ובמחשבה, באהבה וביראה, ובשמחה של מצוה, ואז בודאי יהיו העוונות רבים מהמצוות, ויצא חייב בדינו. אבל אם ידון אותו הקב"ה במידת החסד והרחמים, ילמדו עליו זכות מדוע לא עשה כל מצוה כתיקונה לגמרי, ובודאי יישארו רוב מצוותיו על מקומם, ויכריעוהו לכף זכות.

וזהו ה'שוחד' שנוטל הקב"ה מהאדם, שאם יתנהג האדם עם חבריו במידת החסד והרחמים, אזי אף הקב"ה ינהג עימו כן, ויטה משפטו לכף זכות. אבל אם האדם עצמו מקפיד על סביביו ונוהג עמהם במידת הדין, אזי אף הקב"ה דן אותו באותה מידה.

ולכן זירז אותנו הקב"ה על מידת החסד, כדי שיוכל גם הוא עצמו לדון אותנו במידת החסד והרחמים, כי ה' יתברך חפץ חסד הוא.

מצוה יומית

שכל הצריך להשבע בשם ה'

מצות עשה להשבע בשם ה' ברוך הוא בעת שנצטרך להחזיק ולקיים דבר או להרחיקו, שנאמר (דברים י כ) 'ובשמו תשבע', לפי שבכך מראה את גדלות שם ה', גבורתו ורוממותו. וכמו שהשבועה שאינה צריכה היא אסורה, כן השבועה בעת הצורך היא חובה, והיא מצות עשה. ולפיכך, אין נשבעים לעולם בשום דבר מכל הנבראים, באפן שמכונן להשבע באותו דבר מן הנבראים לבד, אבל הנשבע בשמים או בשמש ובירח, וכונתו לאדון שעליהם, שבראם, זה אינו בכלל האסור כלל, ותמיד נראה שנשבעים כן בכל גבול ישראל.

משרשי המצוה, כי בהיותנו מקיימים דברינו בשמו הגדול, תתחזק בלבנו האמונה בו והשגחתו עלינו ועל כל דברינו, וזה דבר ברור.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על זה, ולא רצה להשבע בשם ה' לעת הצורך, בטל מצות עשה זו לדעת הרמב"ם ז"ל. אך לדעת הרמב"ן ז"ל גם בעת הצורך אין השבועה בשם ה' מצות עשה כלל, כי אם רשות.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

ערוך ומנוסח ע"י 'שתי הלכות ביום'

משנה יא: ארבע מדות יש בדעות של בני האדם: א. נוח לבעוס ונוח לרצות - מי שכוועס בקלות ומתפייס בקלות, יצא שכרו בהפסדו - התועלת מכך שהוא מתפייס בקלות בטלה מחמת הנזק שיש לו בכך שהוא כועס מהר, כיון שהוא כועס תמיד, והנזק הנגרם בזמן כעסו לא יתקן בכך שמתפייס מהר. ב. קשה לבעוס וקשה לרצות - מי שאינו כועס מהר, אך גם קשה לפייסו, יצא הפסדו מכך שאינו מתפייס בקלות, בשכרו, שאינו כועס בקלות, ואף שקשה לרצותו, מכל מקום כיון שרוב הזמנים אינו כועס כלל, הרי החלק הטוב שבזה גדול מהחלק הרע. ג. מי שהוא קשה לבעוס ונוח לרצות, הרי זה חסיד [ואין הכוונה שאינו כועס לעולם, שאף זו אינה הנחגה ראויה, אלא שכוועס

לעתים רחוקות, במקום הצרף]. ד. מי שהוא נוח לכעוס, וקשה לרצות, הרי זה רשע, כלומר, במהרה הוא חוטא, כיון שהוא קל דעת לכעוס במהרה, וגם עומד על דעתו שלא להתפייס.

משנה יב: ארבע מדות יש בתלמידים, הלומדים לפני הרב: א. מי שהוא מהר לשמוע ומהר לאבד - מבין מהר, אך שוכח מהר, יצא שכרו בהפסדו - אף שיש לו חלק טוב, שהוא ממהר להבין, אך החלק הרע גרוע יותר, שהרי הוא שוכח מהר, ונמצא שאין בידו כלום. ב. קשה לשמוע וקשה לאבד - מבין לאחר זמן רב, אך אינו שוכח את למודו, יצא הפסדו בשכרו - התועלת בכך שאינו שוכח גדולה מהנזק בכך שמבין לאט, כיון שבסופו של דבר תלמודו משתמר בידו. ג. מהר לשמוע וקשה לאבד, הרי הוא נעשה חכם. ד. קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע שיש לאדם זה [אך לא שיד לומר כאן 'רשע' או 'חסיד', שהרי אין זה דבר שבבחינתו של האדם, אלא כך הוא טבעו. ויש ללמוד מכך שאם אין בידו לספק צרכיהם של כל התלמידים, יש להקדים את אותו שממהר לשמוע וקשה לאבד, ואחריו את מי שקשה לשמוע וקשה לאבד, ואחריו את התלמיד שממהר לשמוע וממהר לאבד, ואחריו כולם את אותו שקשה לשמוע וממהר לאבד].

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ט. אמנם אדם שמוכר לרבים שאינו מחניף לאיש ואינו משקר, רשאי לספר דברים אלו על עושי עוולה אף שלא בפני שלשה, כיון שלא יחשדוהו לא בחניפה ולא בשקר.

י. ההיתר לספר על חוטא הוא בין בחטא שבין אדם לחבירו ובין בחטא שבין אדם למקום, אמנם בדבר שבין אדם למקום צריך שיראהו עובר כמה פעמים, במזיד, ובדבר שאיסורו מפורסם לכל.

* * *

פירוש ההלכה היומית: ט. אם המספר מוכר לרבים כאדם שאינו חושש מאיש אלא אומר את כל אשר בליבו, וכל דבר שהוא אומר על אדם אחר יאמר אף בפני אותו אדם, וכן הוא מוכר כאדם שאינו משקר כלל אלא אומר רק אמת, ויודע שאותו אדם העושה עוולות לאחרים לא יקבל ממנו את תוכחתו, מותר לו לספר זאת אף שלא בפני שלשה, כיון שלא יחשדוהו שכוונתו להחניף לאותו אדם, וכן לא יחשדו בו בשקר. אלא יידעו שהוא מתכוין לקנא לאמת, ולעזור לאותם בני אדם שהלה עושה להם עוול. אמנם עדיין צריך שיתקיימו כל התנאים האמורים לעיל.

י. ההיתר לספר על אדם החוטא הוא בין בחטא שבין אדם לחבירו, ובין בחטא שבין אדם למקום, אמנם יש חילוק ביניהם, שבחטא שבין אדם לחבירו מותר לספר מיד כשרואהו עושה עוול לחבירו (ובתנאים הנ"ל, שינסה להוכיחו, ויכוין לתועלת וכו'), אמנם בדברים שבין אדם למקום אין לספר עד שיראה שהוא עושה עבירה זו כמה פעמים, במזיד, וזו עבירה שמפורסם איסורה לכל ישראל.

חפץ חיים לשבת קודש

יא. אסור לאדם לספר לשון הרע על מי שעשה לו עוולה, אף אם מספר את האמת ואף אם מתקיימים כל התנאים שנימנו לעיל, כיון שבודאי אין כוונתו לתועלת.

יב. וכל שכן אם אותו אדם לא עשה לו עוולה אלא רק נמנע מלהיטיב עמו, כגון שלא הלוהו ממון, שבודאי אסור לספר זאת לאחרים. וכל שכן שאסור לספר על אנשי עיר שלמה שלא היטיבו עמו, שזה לשון הרע חמור יותר.

* * *

פירוש ההלכה היומית: יא. אף שהתבאר לעיל שמותר לספר לשון הרע על עושי עוולה, מכל מקום כשהדבר נוגע למספר עצמו, אסור. כגון, אם היה לאדם עסק עם חברו, והלה גזלו או עשקו, או ציער ובייש אותו, אסור לו לספר זאת לאחרים, ואפילו אם הוא יודע בעצמו שאינו מגזים כלל אלא הכל אמת, ואפילו אם יתקיימו כל התנאים שנימנו לעיל, אסור לספר. והטעם, שבודאי אין כוונתו בסיפור זה לתועלת, אלא כוונתו היא שיתבזה בעיני האנשים מחמת שפגע בממונו או בכבודו, וככל שיראה יותר שיתקבלו דבריו באוזני השומעים ויתגנה בעיניהם, כך ישמח יותר, ולכן הדבר אסור (מלבד אופן מסוים, שיבואר להלן).

יב. וכל שכן אם אותו אדם לא עשה לו רעה, אלא רק לא היטיב עמו טובה מסוימת, כגון שלא הלוה לו ממון או לא נתן לו צדקה, אף שזו טובה שהיה ראוי שיעשה לו, מכל מקום אסור לו לספר זאת לאחרים. ואם יספר, הרי זה לשון הרע גמור, מלבד עוד כמה איסורים שיש בזה. והרבה נכשלים בזה, שאם לא נהגים עמו כרצונו בעיר מסוימת, ואין מסייעים לו בענייניו, כשהוא מגיע לעיר אחרת הוא מפרסם לגנאי את החשובים שבאנשי אותה עיר שלא נהגו בו כרצונו, או אף את כל בני העיר, ודבר זה הוא איסור גמור. ובפרט כשהוא מספר גנאי על עיר שלמה, שזהו עוון גדול.

פלא יועץ

פרנסה

ידוע שמפתח הפרנסה נמצא ביד הקדוש ברוך הוא, והוא הן ומפרנס לכל, מקרני ראמים ועד ביצי כנים, ונותן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו. אמנם חלוק יש בענין הפרנסה, לפי מעשיו של אדם, ולפי מזלו, ולפי דרכי ההשגחה העליונה. ולכן יש אדם שמזונותיו באים לו בנחת ולא בצער, ברוח ולא בצמצום, בכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, וזוכה לעשר מפלג. ויש בני אדם שיצאו לעבודתם כל יום, משכימי קום ומאחרי שבת, יגיעים יגיעה רבה, ואף על פי כן אינם מתפרנסים בכבוד, אלא בזעת אפם יאכלו לחם, לחם צר ומים לחץ. ויש מי שאפילו אחר כל העמל והטרח נודד הוא ללחם, וצריך להתפרנס מן הצדקה.

וצדיק באמונתו יחיה, שיאמין באמונה שלמה שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, ולא

לחכמים לחם, וה' הוא הנותן כח לעשות חיל, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כחוט השערה, ולכן לא יקפיד ולא יעשה מחלקת גם אם נראה לו שחברו קפח את פרנסתו, כי המשפט לאלקים הוא, ואם יתיגע להעשיר כל היום וכל הלילה - לא יעדיף ממה שקצוב לו, ופרשת המן תהיה לזכרון נגד עיניו תמיד, למשמרת לאות לבני ישראל.

אמנם, גם מי שהשעה דחוקה לו, ויש לו עבודה רבה, לא יחסיר מלהתפלל שחרית מנחה וערבית בצבור, ולקבע עתים לתורה, אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיקים את למודו - חק ולא יעבור. וכן בשבתות וימים טובים וחול המועד, ובכל עת שהוא פנוי, לא יבטל את זמנו, אלא יעסק בתורה. ויהיה משאו ומתנו באמונה, ויזהר וישמר מכל צד נדנוד אסור, ויהיו כל מעשיו לשם שמים. וכה יאמר בפה מלא בכל יום, 'הריני הולך להתעסק במשא ומתן, ובטחוני בה' שהוא יתן לי כח לעשות חיל להתפרנס אני ובני ביתי בדרך כבוד, ולעשות צדקה וגמילות חסדים, וכדי שאוכל לקיים כל מצוות בוראי בתקונן. עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך, אל תפן לרשענו, עשה עמנו צדקה וחסד למען שמך הגדול, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגאלי'. ולא יעבור יום שלא יתן צדקה כפי כחו. אם כה יעשה, יבטח בשם ה' שיהיה שבע רצון ומלא ברכת ה', ויקוים בו מקרא שכתוב "יגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לו", אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

חיזוק בענין לימוד התורה (תורת הבית לחפץ חיים)

ליקוט ועריכה 'שתי הלכות ביום'

(המשך הסיבות לכך שעיקר בריאת האדם היא לצורך לימוד התורה): ג. כיון שעל ידי לימוד התורה יכול האדם לקיים הרבה יותר מצוות, כי בזמן שיכול הוא לקיים מצוה אחת על ידי מעשה, יכול הוא לומר מאות מילים של דברי תורה, שכל מילה היא מצוות עשה בפני עצמה. ולכן כאשר מזדמנת לאדם מצוות עשה אחרת, היכולה להיעשות על ידי אחרים, אינו רשאי להתבטל מלימוד התורה כדי לקיים מצוה אחרת. והרי ה' יתברך קוצב לאדם ימים ושנים המספיקים לו להשלים נפשו כפי הנצרך לה, ואם הוא יכול ללמוד בכל יום מספר מסוים של שעות, והוא יושב בחיבוק ידים ומתעצל מללמוד, הרי הפסיד בכל שעה אלפי מצוות (כי בכל דקה יכול האדם לומר מאתיים מילים של לימוד תורה) והפסיד אלפי מלאכי זכות שהיה יכול לברוא בלימוד תורתו. וכל שכן אם נוהג כן חודש שלם, או חס ושלום שנה שלימה.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות לא תעשה: שלא נאמין בשום אלהים חוץ מה' יתברך. ואפילו מודה שהקב"ה שולט על הכל, רק שידמה בדעתו שמסר הנהגת העולם למלאך, הרי זה מודה בעבודה זרה. אלא יאמין שהקב"ה בעצמו ובכבודו משגיח בכל העולמות, ואין לשום נברא כח לעשות דבר בלתי רצונו.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

סיימתם את היום? זה הזמן להודות:

- (א) מְזִמּוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לֵה' כָּל הָאָרֶץ: (ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְרִנָּה: (ג) דָּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא יָלוּ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצֵאן מִרְעִיתוֹ: (ד) בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרָתוֹ בְּתִהְלָה הוֹדוּ לוֹ בִּרְכוּ שְׁמוֹ: (ה) כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ

שבת קודש

י"ח מנחם אב

הפרשה בקצרה

פרשת עקב

עניני הפרשה: ברכות ה' לישראל אם ישמרו את התורה • הבטחת ה' לישראל שיכבשו את ארץ ישראל • ברכת המזון • זכירת ה' וניסיו עמנו • זכירת ניסיונות אבותינו במדבר • לוחות שניות

• ברכות ה' לישראל אם ישמרו את התורה: הבטיח ה' לישראל שכאשר ישמעו בקולו וישמרו את המצוות, ישמור להם ה' את הברית והחסד שנשבע לאבות, יאהב את ישראל, יברכם, ירבה את צאצאיהם, יברך את פירותיהם ובהמותיהם, יהיו ישראל מבורכים מכל העמים, לא יהיה ביניהם עקר או עקרה ואף לא בבהמותיהם, ויסיר מהם ה' את כל המחלות.

הבטחת ה' לישראל שיכבשו את ארץ ישראל: הזהיר משה רבינו את ישראל שכאשר יגשו למלחמה עם העמים שבארץ כנען לא יתיראו מהם, אלא יזכרו את ניסי ה' ביציאת מצרים, ויידעו שכן יעשה ה' גם לאותם עמים. אמנם הודיעם כבר עתה שלא יניח להם ה' לכלות את כל העמים בבת אחת, כיון שאז יתרבו חיות הטרף שבמקומות השוממים, אלא יכבשו וישמידו אותם מעט מעט, עד שיישמדו כולם. והזהירם שלא יחמדו את הכסף והזהב שבבתי עבודה זרה של הגוים, אלא ישרפו הכל, ולא יביאו מתעבות העבודה זרה אל בתיהם.

• מצוות ברכת המזון: בישר משה לישראל שה' עתיד להכניסם לארץ טובה, שיש בה נחלי מים, מעיינות ותהומות בבקעה ובהר, ארץ המשתבחת בשבעה מינים מיוחדים, שהם חטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זיתים המוציאים שמן ותמרים שעושים מהם דבש, ארץ שיש בה מרבצי ברזל ונחושת, והצטוו ישראל שכאשר יאכלו מלחם הארץ וישבעו, יברכו ברכת המזון, בה יודו לה' על הארץ הטובה שנתן להם.

• איסור שכחת ה' וניסיו עמנו: הוזהרו ישראל שלא ישכחו את ה' ומחמת כן ימנעו מקיום המצוות, ובפרט כאשר יתעשרו מאד, שהדבר גורם לאדם להתגאות ולשכוח שכל העושר והטוב בא מיד ה', ועשוי הוא לחשוב שכוחו וחריצותו הביאו לו זאת. והזהירם משה שאם ישכחו את ה' ויעבדו עבודה זרה, יאבדו מארץ ישראל, כפי שאבדו הגוים שהיו בה לפניהם.

• מצוות זכירת ניסיונות אבותינו במדבר: עוד הצטוו ישראל לזכור את מעשיהם הרעים במדבר, את חטא העגל שעשו כאשר עלה משה למרום לקבל את הלוחות הברית, ומחמת חטא זה רצה ה' להשמידם, וכאשר ירד משה מההר וראה את העגל שעשו ישראל - שבר את הלוחות בתחתית ההר, וחזר ועלה למרום ארבעים יום וארבעים לילה שבהם לא אכל ולא שתה, והתפלל לה' שיסלח לישראל על חטאם. וכן במה שהכעיסו לפני ה' בחטא המרגלים, בקברות התאוה, ובשאר החטאים שהיו במדבר.

• הכנת וכתובת לוחות שניות: בפעם הראשונה עלה משה רבינו להר סיני מיד לאחר מתן תורה, בח' בסיון, והיה שם ארבעים יום שהסתיימו ב"ז בתמוז, ובאותו יום ירד מהר סיני ושבר את הלוחות. ב"ח בתמוז עלה שוב משה להר סיני כדי להתפלל לפני ה' שיסלח לישראל והיה שם ארבעים יום נוספים, שהסתיימו בכ"ט באב. ובא' באלול הצטוו משה להכין לוחות חדשים ולעלות להר סיני לארבעים יום נוספים, שהסתיימו ביום הכפורים, ובאותו יום התרצה ה' לישראל בשמחה ונתן להם את הלוחות השניות, ולכן נקבע יום זה ליום סליחה לעולם.

הפטרה מבוארת

בשבעה שבועות אלו, שלאחר 'בין המצרים', אין מפטירים בהפטרות השייכות לפרשת השבוע, אלא בפרשות נחמה מדברי הנביאים, והראשונה שבהם היא נבואת ישעיהו על נחמת ציון וירושלים:

ספר ישעיהו, פרק מט (יד) פסוקים אלו הם המשך לתחילת הנבואה, בה נאמר שבזמן שיתחיל קיבוץ הגלויות מכל הארצות, יהיה זה קודם בניית ציון וירושלים, ובעוד כל העולם ומערכות הטבע שרויים בשמחה על הגאולה הקרבה, מתאר הנביא את ציון עצמה יושבת כאלמנה, ועדיין אינה יודעת שקרב זמן ישועתה, ותאמר ציון, עֲזֹבֵנִי ה' מחמת החטא, ולא זו בלבד, אלא וְאֲדֹנָי שְׂכָנָי, שה' עזיבה' תהיה כעונש על החטא, אך ה'שכחה' באה מפני המיאוס, שנדמה לה שמאס בה ה' ואינו רוצה לזכרה כלל. (טו) וציון תמהה על כך ואומרת, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עֹלָה - ילדה הגדול, שאינו תלוי בה כל כך, וגם אם יקרה דבר כזה, הרי זהו מפני שאינו זקוק לה בתמידות, אך הָאֵם יתכן שתשכח הָאֵם מֶרְחֶם בֶּן בִּטְנָה - מרחמיה על בנה היונק, אשר מלבד אהבתה אליו, תזכרהו גם מצד רחמיה עליו, כי הוא תלוי בה וזקוק לה בתמידות, ועל כך תמהה ציון כיצד עזבה ה' ושכחה, והרי היא תלויה בו ואין לה סומך ועוזר מבלעדי ה'. על דברים אלו משיב לה ה' ואומר, גַּם אִם יקרה ששתי נשים אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה את בניהם, הגדול והקטן, הרי וְאֲנִי לֹא אֶשְׁכַּחְךָ, כי לא אוכל לשכח אותך. (טז) והטעם שלא אוכל לשכוח אותך, הֵן עַל כָּפִים חֲקַתֶּיךָ - חקקתי אותך על כפות ידי, כביכול, כדי שבכל שעה שאשתמש בידיי אראה אותך ואזכור אותך, וגם את חֻמְתֶּיךָ חֲקַתֶּי שיהיו נִגְדֵי תְמִיד, מעת הגלות ועד עכשיו. (יז) ומוסיף ה' ואומר לציון, מה שנעזבת לבדך שנים רבות כל כך, אין זה מחמת שכחה, אלא הדבר תלוי בישראל, כי אם מִהְרֵי בְּנֶיךָ לחזור בתשובה, אזי

הגויים, שהם מְהַרְסִיךְ וּמַחְרִיבִיךְ, מִמֶּךָ יֵצְאוּ - היו יוצאים ממך ומניחים לך כבר לפני זמן רב, אך כיון שלא מיהרו ישראל לחזור בתשובה, נמשכה הגלות זמן רב. (יח) אך כל זה היה בעבר, ועתה אל תביטי רק לצד אחד, אלא שְׂאֵי סְבִיב עֵינֶיךָ לארבע רוחות השמים, ורְאֵי, כִּי כָלֶם נִקְבְּצוּ בָאוּ לָךְ מכל קצוי הארץ, כי פתאום יהיה הקיבוץ של כל ישראל לארצם, ויהיו בכך שני פלאים, האחד שכל הנדחים והאובדים שהיו פזורים במקומות שונים ורחוקים יתקבצו כולם יחד, והפלא השני הוא שכולם ישובו לירושלים, הגם שהיו רחוקים ממנה מאד. חֵי אֲנִי נֶאֱמַר ה', כִּי כָלֶם פְּעַדִי תִלְבְּשִׁי - כל ישראל השבים לארצם יהיו לך כתכשיט [כי התיישבות האנשים בארץ נמשלת ללבוש, כי הם מכסים את האדמה, וכאשר האנשים הם חשובים ונכבדים, הרי זה כבגד מקושט שהארץ מתעטפת בו], וְתִקְשְׁרִים כְּפֶלֶה - כמו כלה השומרת על התכשיט שנתן לה החתן, כי הוא אות הקשר ביניהם, כך תשמור ציון על יושביה, שלא יעזבוה שוב, כי הם האות בינה לבין ה', אשר אירסה לו באמונה. (יט) מוסיף ה' ואומר לציון, אל תחששי מכך שלא יהיה לך מקום להכיל את כל השבים, כִּי כַעֲדֵי תִלְבִּישִׁי אֶת חֲרֻבְתֶּיךָ וְשִׁמְמֶתֶיךָ וְאֶרֶץ הָרֶסֶתֶךָ, כִּי עֲתָה תִצְרִי מִיּוֹשֵׁב - יהיה צר המקום מחמת היושבים בארץ, וְרַחֲקוּ מִבְּלַעֲיֶךָ - ויתרחקו מהארץ אותם משחיתים שמילאוה עד עתה, ותתמלא הארץ בבניה היושבים בה. (כ) עוֹד יֹאמְרוּ בְּאֶזְנֶיךָ בְּנֵי שְׂכֵלֶיךָ - אותם בנים שהיית 'שכולה' מהם, והם בני חוץ לארץ, יֹאמְרוּ לָךְ צַר לִי הַמָּקוֹם מִכְדֵי שֶׁנוּכַל לִהְיוֹת אֵלָיו, ולכן כביכול מבקשים הם מהארץ, גִּשָּׂה לִי וְאַשְׁכָּה - שתתקרב הארץ אליהם, כלומר, שיתרחבו גבולות ארץ ישראל יותר מכפי שהיו, עד שיהיה בה מקום לכל יושבי הגולה שהתקבצו אליה. (כא) וְאִמְרַתְּ בִּלְבָבְךָ בְּאוֹתוֹ זֶמֶן, שלש תמיהות על מה שאירע לך, א. מִי יֵלֵד לִי אֶת אֱלֹהִים, וְאֲנִי שְׂכוּלָהּ, כאשר שמתו כל בניה, וְגִלְמוּדָהּ, כאשר ללא בעל, ואֵיךְ יִתְכַּן שֶׁנוּלְדוּ לִי יִלְדִים אֵלֹהִים. ב. גַּם לֵאחֲרֵי שֶׁנוּלְדוּ יִלְדִים אֵלֹהִים, הלא כנסת ישראל גִּלָּה מִמָּקוֹמָהּ, וְסוּרָה - גם במקום גלותה אינה יושבת במנוחה, אלא מיטלטלת ממקום למקום, ואם כן, וְאֱלֹהִים מִי גִדֵּל. ג. גַּם לֵאחֲרֵי שֶׁנוּלְדוּ, והיה מי שגידל אותם, כיצד הגיעו אלי מארץ מרחקים, הֵן אֲנִי נִשְׁאֲרִיתִי לְבָדִי, מִרוּחַקָת מֵהֶם, וְאֱלֹהִים אֵיפֹה הֵם - מאיזה מקום באו, ומי הביאם לכאן. (כב) עַל שֶׁלֶשׁ שְׁאֵלוֹת אֵלֹהִים מְשִׁיב ה' לציון, ופותח בתשובה לשאלה האחרונה, מִי קִיבֵץ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, כֹּה אָמַר אֲדֹנֵי אֱלֹהִים, אֲנִי הַעוֹשֶׂה זֹאת, כִּי הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי, לִרְמוֹז לָהֶם שִׁיבִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, וְאֵל עַמִּים, שהם חשובים יותר, ולא ימהרו לשלוח את ישראל, אֲרִים נָסִי - את נס המלחמה של גוג ומגוג, ששם יפלו הגויים, וְהִבִּיאוּ בְּנֶיךָ בְּחָצֹן - בכסא מיוחד שמוליכים בו את השרים, וּבְנִתֶיךָ עַל פֶּתַח תְּנִשְׂאֲנָהּ, להביאם לארצם. (כג) ועל השאלה השנייה, מִי גִדֵּל אֶת כָּל אֱלֹהִים מְשִׁיב ה', וְהָיוּ מְלָכִים אֲמִנֶיךָ - כאומן המלמד את הילד את ההנהגות הראויות, וְשִׁרְוִתֵּיהֶם יִהְיוּ מִיִּנְיָקֶיךָ, כי הם ישמרו עליהם מכל פגע, אֲפִים אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ, וְעַפְרֵי רִגְלֶיךָ יִלְחֲכוּ. ועל השאלה הראשונה, מִי יֵלֵד אֶת כָּל אֱלֹהִים, אחרי שנהייתה ציון שכולה וגלמודה, מְשִׁיב ה', וְיִדְעָתָ כִּי אֲנִי ה', שביכולתי לעשות את כל הדברים הללו, ולשדד מערכות הטבע, אֲשֶׁר לֹא יִבְשׁוּ קָנִי - המקוים לה' לא יבושו מחמת שאלות אלו. (כד) כִּי הִנֵּה הַשְׂאֵלָה שֶׁשְׂאֵלָה צִיּוֹן הִיא, הִיקַח מִגְבוּר מְלָקוֹת - אחרי שנלקחו ישראל לעבדים ביד הגויים הגיבורים, האם יהיה אפשר לקחתם מהם בחזרה [ואף שהלקיחה לעבדות היא שלא כדין, אך כיון שהלוקח הוא גיבור קשה להוציא מידו], וְאֵם שְׂבִי צָדִיק - והאם אנשים שנפלו בשבי בצדק, מחמת חטאייהם, יִמְלֹט מִיַּד הַשּׁוֹבִים [ואף שהשבי אינו עבדות, אלא כדרך המנצחים במלחמה שמגלים את המנוצחים מארצם, ולפעמים יכול אחד מהשבויים להמלט, מאחר ואינו מוחזק כעבד, אך כיון שְׂשֻׁבָּהּ זֶה נַעֲשֶׂתָה בְּצֶדֶק, מחמת החטא, האם יתכן שיימלטו מעונש זה]. (כה) כִּי כֹה אָמַר ה', גַּם שְׂבִי שְׂבִיד גְבוּר יִקַּח מִידוֹ, וּמְלָקוֹת עָרִיץ, שהוא חזק יותר מהגיבור, גם הוא יִמְלֹט, ולא יארע לכם כדרך שקורה לעבדים הבורחים, שאדונייהם רודפים

אחריהם לתופסם, וְאֵת יְרִיבָךְ אֲנִי אָרִיב - כי ה' יריב עם אותם אדונים, ויטען כנגדם שהוא קנה את ישראל תחילה להיות עמו ונחלתו, וְאֵת בְּנֵיךְ הנמצאים ביד שוביהם, אֲנִי אוֹשִׁיעַ. (כו) וְהֶאֱכַלְתִּי אֶת מוֹנֶיךָ אֶת בָּשָׂרָם - אותם שהיו מונים ומצערים את ישראל ואומרים להם שאבדה תקוותם, הם ש'אכלו' את בשר אויביך, כי הם בעצמם יילחמו עבורך באויבים, וְכַעֲסִים - כמו יין מתוק, דָּמָם יִשְׁפְּרוּ, ועל ידי זה, וְיָדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֲנִי ה' מוֹשִׁיעַךְ, למעלה מדרכי הטבע, וְגֵאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב - והגאולה הבאה אלייך היא בזכות יעקב אבינו. פֶּרֶק נ (א) פֶּה אָמַר ה', הרי המגרש את אשתו מפני שמאס בה, נותן לה גט כריתות ומשלחה לעולם מביתו, אך המגרשה מפני שמרדה בו אינו נותן לה גט כריתות, אלא משלחה מביתו דרך עונש, עד שתטיב את מעשיה ותחזור אליו, ואם כן, אִי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ, והרי לא שלחתיה עם ספר כריתות, וזו ראייה שעדיין ה' מצפה שישאל יחזרו בתשובה וישבו אליו. ואחרי שהוברר שלא מאס ה' בישראל, מוסיף ואומר כי לפעמים מוכר אדם את ילדיו כדי לשלם את חובותיו, וגם דבר זה לא יתכן כאן, אוּ מִי מְנוּשִׁי אֲשֶׁר מִכַּרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ - וכי התחייב ה' ממון שמחמת כן הוצרך למכור את ישראל לגויים, והלא אין הדבר כן, אלא הֵן בְּעוֹנֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם, ו'עוון' הוא שיבוש הדעת באמונה האמיתית, ולכן יש לכם תקנה על ידי שארפא את טעותכם [וממשילם לבן המורד באביו מחמת שגעונו, שלוקח אביו רופא שירפאנו], וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכֶּם, ו'פשע' הוא מרד מתוך הכרה בה', וכיון שעדיין מאמינים הם בשרשי הדת, יש להם תקנה על ידי שישבו ממרידתם [וממשילם לאשה המורדת בבעלה מתוך בחירה, שיש לה תקנה על ידי חזרה]. (ב) ואם כך, כיון שלא מאסתי באמכם, וגם אתכם לא מכרתי, היה ראוי שתחזרו אלי בקלות, וּמִדּוֹעַ בָּאתִי לְקִרְאתְכֶם, וְאִין אִישׁ. וגם הוספתי וְקִרְאתִי לָכֶם שתחזרו אלי, ופייסתי אתכם בדברי, וְאִין עוֹנָה. הֶקְצוֹר קִצְרָה יְדֵי מַפְדּוֹת, ואם תאמרו שהשובים לא יסכימו שיפדו אתכם תמורת ממון, וְאִם אִין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל אֶתְכֶם כִּכְח וּבִיד חֲזָקָה, הֵן בְּגַעַרְתִּי לְבַדָּה אֲחֵרִיב - אייבש את מי הים, אֲשֵׁים נְהָרוֹת לֵאלֹהִים מִיַּם צַחִיחִים כְּמִדְבָּר, תִּבְאֵשׁ דְּגָתָם - כל הדגים שבנהרות יתקלקלו מֵאִין מִיָּם, וְתָמַת בְּצִמָּא. (ג) ומה שאייבש את הים והנהרות לא יהיה על ידי חום השמש, כי באותו זמן אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת - יתקדרו השמים בעננים, וְשֶׁק אֲשֵׁים כְּסוּתָם, כי יהיו מלאים ערפל וגשם, כאילו התכסו בשק. והנמשל לזה הוא שיחריב ה' את כל ארצות הגויים ההומים כמי הים, ויושבי הארצות הללו שהם כדגים, יכלו. וכל זה לא יהיה על ידי טבע השמים, כי באותו זמן לא יורו המזלות על כך, אלא יהיה הדבר בהשגחת ה' הפרטית. (ד) וממשיך ותמה על כך שלמרות קריאתו אין איש עונה, והלא אֲדַנִּי אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים וצחות הלשון לעורר אתכם לעבודתו, לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעַף דְּבָר - ובלשון זו אוכל לדבר ['לעות' לשון לוע, המדבר] בלשון מליצה המובנת לכל אדם אפילו על דבר גבוה ונשגב שנראה כעף באויר, ואין זה רק לעיתים רחוקות, אלא יַעִיר בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה - בכל יום מחדש, ואין לשון הנבואה נאמרת בחידות, אלא יַעִיר לִי אֶזֶן - קיבלתי את הנבואה לאומרה באופן המתאים לְשִׁמְעַת פְּלִמוּדִים - שישמעו ויבינו את הדברים הלומדים מפי, שתהיה הנבואה מתאימה להשגתם. (ה) ולא מעלתי בשליחותי להתנבא, אלא תיכף כאשר אֲדַנִּי אֱלֹהִים פָּתַח לִי אֶזֶן, אפילו פתיחה קלה ביותר, מִיד וְאֲנִי לֹא מְרִיתִי אֶת דְּבָרִי, אלא הלכתי בשליחותו, וגם כשהגעתי אל העם, אָחֹזר לֹא נְסוּגָתִי, ולא יראתי מפני איש. (ו) גוֹי נָתַתִּי לְמַפְסִים העומדים מאחורי, וְלַחֲיִי הוֹשְׁטִיתִי לְמַרְטִים, העומדים לפני, כי הייתי מוכן לקבל את ההכאות והמריטות הללו, פָּנִי לֹא הִסְתַּרְתִּי בְּיָדִי כִּדִּי לְהַנְצִיל מִכְּלָמוֹת וְרָק, אלא עמדתי נגדם בשם ה'. (ז) והגם שלפי מצב הדור היו באמת עלולים האנשים להכותני, אבל וְאֲדַנִּי אֱלֹהִים יַעֲזָר לִי, שהגן עלי מפני האנשים, ורק על כן לֹא נִכְלַמְתִּי, וכיון שראיתי את השגחת ה' הפרטית עלי להצילני מרודפיי, עַל כֵּן שָׁמַתִּי פָנִי כְּחִלְמִישׁ, וְאֲדַע כִּי לֹא אָבוֹשׁ, אחר שראיתי את עזרת ה' החופפת עלי. (ח)

קרוב מצדיקי, מי יריב אתי, נעמדה יחד - מי שרוצה לריב איתי ולתובעני לפני הדיין, יעשה זאת, ונעמוד יחד לפני הדיין, אך ידע שקרוב דיני לצאת בצדק, מי בעל משפטי - ומי שטוען שכבר עמד איתי לדין ויש בידו פסק של השופט נגדי, יגש אלי ויראה לי את משפטו. (ט) וידוע אני שאצדק בדיני, כי הן אדני אלהים יעזר לי, ואם כן מי הוא שירשיעני בטענות נגד דברי נבואתי. הן כלם כפגד יבלו - כל אותם שיש להם דין ודברים איתי, ככל שירכו לחזור על טענותיהם ולהפוך בהם, יהיו כבגד הבלי מרוב שימוש, עש יאכלם - ואותם שטוענים שיש להם משפט כתוב נגדו, יהיו כבגד שאין משתמשים בו כלל, הנאכל על ידי העש, כך לא יהיה מי שירצה לשמוע לדבריהם הכוזבים והבדויים. (י) וכיון שבאותו דור רוב האנשים התווכחו עם הנביאים ולא קיבלו את דבריהם, מוסיף ואומר, מי בכם ירא ה', שמע בקול עבדו, אשר אף על פי שהלך חשכים, ואין נגה לו, מכל מקום לא יפחד, אלא יבטח בשם ה' וישען באלהיו, כי הוא דומה לאדם הנמצא בחושך ובמדבר, ולרוב בטחונו בה' ישכב לבטח ולא יפחד כלל. (יא) ולעומת זאת, הן כלכם, שאינכם מאמינים לדברי הנבואה, ומחפשים לסתור את דברי הנביא, ומאחר ואין לכם נרות טובים אתם קדחי אש - מנסים להדליק אש על ידי קוצים וכדומה, מאזרי זיקות - מסובבים את האש בזיקים וניצוצות המשחיתים בכם ומזיקים לכם יותר מהתועלת שיש בהם [כי לא הצליחו לסתור את דברי הנביא במופתים אמיתיים אלא בהנחות כוזבות וטעויות], לכן באור אשכם - המשיכו בהליכתם לאור האש הקטנה שלכם, ובזיקות בערתם, כלומר, חיקרו והתפלספו בשכלכם הקצר מלהשיג את אור האמת, מידי היתה זאת לכם - ואף על פי כן אני מבטיח לכם, כי לא יועיל לכם האור הקטן שהדלקתם, כי לא תשכבו בבטחה כמו הנשען על אלוקיו, אלא למעצבה תשכבון, כי תמשיכו לגשש כעוורים בספיקות וחקירות, ולא תמצאו מרגוע לנפשכם. פרק נא (א) שמעו אלי רדפי צדק, החפצים לקיים בצדק את המצוות שבין אדם לחבירו, מבקשי ה', החפצים לקיים כראוי את המצוות שבין אדם למקום, הביטו אל צור חצבתם, כדרך שבודקים מהיכן נחצבה האבן, ומשווים את האבן החצובה אל המקום שממנו נחצבה, לראות אם יש דמיון בצבע, בחזק ובאיכות האבן, ואל מקבת בור נקרתם - וכן בודקים זאת על ידי השוואת גודל המקום החצוב, אם הוא מתאים בדיוק בגודלו לאבן החצובה, ושתי בחינות אלו מוכיחות שהאבן נחצבה ממקום זה. (ב) ולגבי דמיון האיכות אומר, הביטו אל אברהם אביכם, שעמד יחיד נגד כל העולם באמונתו בה', כך תדמו לו גם אתם בהנהגתכם, שלא תפחדו לעמוד נגד תועים רבים, ולגבי דמיון הכמות אומר, ואל שרה תחוללכם, כי שרה בטבעה היתה עקרה ואינה ראויה ללדת כלל, וילדה נגד חוקי הטבע, ובדומה לכך גם אתם תוכלו להשיב את כל העמים אל האמונה בה', נגד הטבע. פי אחד קראתיו - הרי בזמן שקראתי לאברהם לפרסם את האמונה בה' היה הוא יחיד, וגם לפי הטבע לא היה ראוי ללדת ילדים כלל, אלא להשאר יחיד, ואברהם שיתקבלו דבריו, והשיב אנשים רבים לאמונה בה', ואברהם בלידת בנים. (ג) ובדומה לכך תקוו גם אתם ותחכו לנחמת ציון, היושבת כעת יחידה וגלמודה, פי נחם ה' את ציון, ולא רק אותה ינחם ה', אלא נחם כל חרבתיה - כל ערי ישראל, המיוחסים לציון וירושלים, וישם מדברה כעדן - את המקום השומם כמדבר שבארץ ישראל, יהפוך ה' להיות כעדן, וערבתה - המקום שבו צומחים קוצים ודרדרים במדבר, יהיה כגן ה', וכמו כן המקומות החרבים יהיו מיושבים, והמקומות המיושבים בגויים יהפוך למושב הצדיקים. וכנגד המקומות שהיו שוממים ויתיישבו אומר, ששון ושמחה ימצא בה, וכנגד המקומות המיושבים בגויים, שיתיישבו בצדיקים אומר, שישמעו בה דברי תודה וקול זמרה המהללים את שם ה'.

מאמר השבוע 'וארשתיך לי לעולם'

מזווג רווקים או מזווג זיווגים?

מתי התחתנתם?

לפני חודשיים? לפני שנתיים? לפני עשרים שנה? זה לא משנה בכלל.

'וארשתיך לי לעולם', אומר ה' לכנסת ישראל. למה לא 'ונשאתיך לי לעולם'?

הרי חיי הנישואין הם הנמשכים זמן רב, לעומת תקופת האירוסין הקצרה יחסית.

מדוע באמת אצל רוב הזוגות תקופת האירוסין זכורה כתקופה מאושרת יותר מחיי הנישואין?

וכיצד באמת ממשיכים את האושר של האירוסין למשך כל חיי הנישואין?

באיזו דרך יוכל כל אחד - מאורס, נשוי, או אב לילדים ולנכדים, לומר לאשתו בלב שלם

'וארשתיך לי לעולם', להתכוון למה שהוא אומר, וליישם זאת בפועל?

המאמר הזה בא לעקור אקסיומות מושרשות היטב,

ובעצם לנפץ את 'תקרת הזכוכית' של חיי הנישואין, של זוגות רבים, ואולי בעצם כמעט של כל הזוגות.

אנו רגילים לחשוב ש'ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזים בת פלוני לפלוני',

אנו מניחים שזה היה בן/בת הזוג המושלמים עבורנו מכל הבחינות,

אך לאחר החופה והקידושין אנו מרגישים כמי ש'נזרקו' לזירת חיי הנישואין,

נתונים לחסדי מזלנו / חוסר מזלנו, ומתמודדים לבדינו עם תוצאותיה של אותה בת קול עלומה שחרצה את גורלנו, לטוב או למוטב.

לא מיניה ולא מקצתיה.

לא היה, לא נברא, ואפילו משל לא היה.

כדי שנוכל אכן לשנות את ההסתכלות המקובעת הזו, נלמד יחד סיפור מעניין שהובא בחז"ל (מדרש רבה ויצא סח). תחילה נביא את המעשה כולו עם ביאורים הכרחיים, ולאחר מכן ננתח אותו יחד:

'מטרונה' [-גויה עשירה אחת] שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, לכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. אמר לה, לששת ימים. אמרה לו, מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקדוש ברוך הוא יושב ומזווג זיווגים. אמרה לו, וכי זו היא אומנותו?, אף אני יכולה לעשות כן, מה עשתה?! נטלה אלף עבדים ואלף שפחות, והעמידה אותן שורות שורות, אמרה, פלוני ישא את פלונית, ופלונית תינשא לפלוני, וזיווגה אותן בלילה אחד. למחר, באו אליה כולם, זה מוחו פצוע, זה עינו שמוטה, וזה

רגלו שבורה. אמרה להם, מה אירע לכם? זו אמרה איני רוצה בפלוני, וזה אמר איני רוצה בפלונית. מיד שלחה והביאה את רבי יוסי בר חלפתא, אמרה לו, אכן אין אלוה כאלוהיכם, אמת היא תורתכם, נאה ומשובחת, יפה אמרת. אמר לה רבי יוסי בר חלפתא, אם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף, הקדוש ברוך הוא מה עושה להן, מזווגן בעל כרחן, שלא בטובתן, וכמו שנאמר בפסוק (תהלים סח) 'אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות', מהו 'בכושרות', הרי זו מילה המורכבת משתי מילים, 'בכי' ו'שירות', מי שרוצה, אומר שירה, ומי שאינו רוצה, בוכה.

עד כאן דברי המדרש, עם שינויי לשון קלים.

מדרש זה על פניו נראה תמוה מאד, ונציין חלק מהתמיהות:

א. מדוע כשמתארים את מעשיו של הקדוש ברוך הוא אומרים 'יושב' ומזווג זיווגים, הלשון 'יושב' אינה מצויה כמעט בתיאור מעשיו של הקדוש ברוך הוא במקומות אחרים.

ב. מדוע אמר רבי יוסי שהקדוש ברוך הוא יושב ו'מזווג זיווגים', לכאורה היה ראוי לומר 'מזווג רווקים', או 'מזווג בני אדם', לשם מה יש לזווג את אותם שהם - לכאורה - כבר זוגות?

ג. מעשיה של אותה מטרוניתה - משונים, וכפי שאכן מיד למחרת קיבלה את תוצאות מעשיה בדמות אלף גרושים וגרושות.

אך בעצם, מדוע? הרי גם ה' מכריז על השידוך ארבעים יום קודם יצירת הולד, ומכריזים

'בת פלוני' ולא 'פלונית', כיון שאותה פלונית עדיין אינה בעולם כלל!

אם כן נמצא שעדיין לא נגזרו עליה תכונותיה, כישוריה, אופיה, חיצוניותה, כלום!

ואיך לה' ה'שידוכים' הללו כן מצליחים?

ומדוע הדבר קשה לפני ה' כקריעת ים סוף?

הרי מדובר לכאורה בהכרזה על שמות בלי שייכות והתאמה אמיתית ביניהם,

אם כן אין דבר קל ומהיר מזה.

ד. כיצד ניתן לומר שה' 'מזווגן בעל כורחן'? וכי ראיתם מימיכם חתן או כלה נגררים לחופה?

גם הפסוק המובא על כך, 'מוציא אסירים' תמוה,

וכי החתן או הכלה אסירים או אזוקים? מישוהו מכריח אותם להתחתן?

ומנין איפוא ה'בכי' וה'שירות', מי שאינו רוצה - שלא יבכה, אלא פשוט לא ילך לחופה!

כל השאלות הללו כמובן אינן קשות כלל, פשוט קראנו את המדרש ללא הבנה מתאימה.

ההסבר הבא אינו בא לקבוע מסמרות בכוונת המדרש, אלא לתת מקום להבנה נוספת, ליסוד שהוא בוודאי נכון.

באמת, הדבר הכי קל בעולם לפני ה' - הוא לשדך את כל בני העולם, פשוט מכריזים 'בת פלוני

לפלוגי,

ובזה נגמר השידוך במזל טוב. עד כאן - 'מזווג רווקים'.

מכאן ואילך - 'מזווג זיווגים'!

בשונה מאותה מטרונה שהשליכה את הזוגות שלה לזירת הנישואין, ה' לוקח אחריות מלאה על השידוכים שהוא עושה,

ויושב ו'מזווג' אותם מחדש, יום אחרי יום, שנה אחרי שנה, עד מאה ועשרים.

לא לחינם נאמר 'ושב', לשון המורה על מעשה הנעשה בקביעות ובהתמדה ללא הפסק (רמב"ם).

לכן גם נכון מאד לומר את הפסוק 'מוציא אסירים בכשרות', כי באמת לאחר שכבר נעשה השידוך ושני הצדדים ניגשו לחופה באושר גדול - הרי הם כמו 'אסירים', כבולים בכיכול בכבלי הנישואין, ומעתה - בכי ושירות!

מי שרוצה (וכבר נראה מה מוטל עליו לעשות) - שירות, כל חייו הם שירה וזמרה.

ומי שאינו רוצה - בכי.

אבל הבכי והשירות אינם בגלל ההתאמה או אי ההתאמה, אלא רק בגלל פעולותיהם,

בגלל צורת הפעלת ה'זיווג' שנמשך עד מאה ועשרים.

כעת כמובן נשאר לנו להבין, כיצד באמת ה' מזווג את המזווגים?

כיצד אנו יכולים להתחבר למערכת המופלאה הזו, שאם ה' עושה אותה היא בוודאי מושלמת, ומדוע לא תמיד אנו מרגישים את זה?

ברור לכל שהזוגות המצליחים בחייהם אינם דווקא אלו שנראים באופיים כמתאימים, המהר"ל כבר כותב שחיבור של איש ואשה מעצם מהותו נוגד את חוקי הטבע, כיון שהאופי שלהם שונה לחלוטין זו מזה [וכמו ש'מגלים' היום גם חכמי האומות],

האיש והאשה הם כמו 'אש' ו'אש', ורק על ידי נתינת שם ה' בתוך שמותיהם 'איש-אשה', יכולה האש השורפת - להפוך לאש קדושה של אהבה והבנה.

הקדוש ברוך הוא מזווג זיווגים, על ידי הענקת שפע סייעתא דשמיא על כל צעד ושעל, אך רק למי שמפעיל את מערכת הנישואין שלו לפי הוראותיו.

הם, ורק הם - הזוגות המצליחים, והכניסה למקום זה - זו החלטה שניתן לעשות לפני הנישואין, חודשיים לאחריהם, וגם ארבעים שנה מאוחר יותר.

אין צורך לרעות בשדות זרים כדי לדעת כיצד להתנהג בחיי הנישואין שלנו, כאשר בורא העולם השאיר הוראות מדויקות בתורתו הקדושה.

בעל יקר! האם ידעת שכאשר אתה משוחח עם רעייתך, אסור לך להיות עצוב או מרוגז?

גם אם יש לך סיבות מצוינות לכך, וגם אם באמת הרגיזו או העציבו אותך, מוטל עליך להשאיר הכל מחוץ לבית, ולשוחח עם אשתך רק בנחת!

כמה בעיות ואי הבנות ניתן לחסוך בכך!

[‘ציוו חכמים... שיהיה דיבורו עמה בנחת, ולא יהיה עצב ולא רוגז’ (רמב”ם, אישות טו יט)].

בעל יקר! האם ידעת שעליך לכבד את אשתך מבחינה ממונית [כמו בקניית ביגוד] ב’יותר ממה שיש לך’?

במילים אחרות, התשובה ‘אין לי כסף’ שייכת לגבי הביגוד והצרכים שלך, אך אינה קבילה הלכתית כאשר מדובר בכבוד אשתך? גם אם ‘החלטת’ שאתה לא לווה כסף אלא חי בדוחק רק ממה שיש לך, עליך ללוות כסף כדי לכבד אותה, ברמת ה’כבוד’ הסטנדרטית הנוהגת במשפחתה.

[לא שצריך לכך ראיות, אך האר”י הקדוש שמוחו ריחף אי שם בגבהי מרומים, היה לווה כסף כדי לקנות לאשתו בגדים! משום מה היום יותר ‘הולכים’ סיפורים על מי שלווה כסף כדי לחלק לצדקה, מה שלא מוטל על האדם כלל].

בעל יקר! האם ידעת שאם לא קנית אתרוג בסוכות - לא קרה כלום... אתה יכול לברך ולנענע את האתרוג של שכנך לבית הכנסת, וקיימת את אותה מצוה בדיוק!

אבל אם לא קנית לאשתך באותו סוכות בגד או תכשיט ששימח אותה, ביטלת מצוות עשה דאורייתא?! מצוה שרק אתה יכול לקיים!

(למה באמת אף אחד לא עושה את זה? כיון שאנחנו כל כך רחוקים ומזועזעים מהאפשרות הזו, שגם כל אשה תירתע מהמחשבה שבגללה לא יהיה לבעלה אתרוג מהודר לחג...).

אשה נשואה?! האם ידעת שמצווה עליך לכבד את בעלך כאילו היה שר או מלך? האם בירת מה כוללת אמירת חז”ל ‘אשה כשרה עושה רצון בעלה’?

זוגות נשואים! אין צורך להרחיק נדוד כדי לברר וללבן את ה’הדרכה’ הנכונה השייכת לכל צד.

חז”ל נכנסו בנושאים אלו לפרטים ולפרטי פרטים שלא ייאמנו כמעט, בכל שטחי ההנהגה של בעל ואשה, עד לשאלה כמה ‘כסף קטן לבזבוז’ צריך הבעל לתת לאשתו מידי שבוע!

כשנוהגים כך, זוכים שהקדוש ברוך הוא בעצמו ישב ו’יזווג’ אותנו, ידאג להצלחתנו, יסיר את המכשולים ויחליק את המהמורות - דברים שרק הוא לבדו יכול לעשות, ואכן עושה - למי שמטה אוזן.

לא לחינם אמרו חז”ל, כבדו את נשותיכם, כדי שתתעשרו!

כאשר הבית מתפקד כהלכה - הסיוע השמימי זורם מכל הכיוונים.

אנו מכירים הרבה אנשים שמסדרים את עצמם ומנקים את האבק מבגדיהם כשהם יוצאים מהבית, אבל רבי שלמה זלמן אויערבך, בתור קשיש בא בימים עם עשרות שנות נישואין מאחוריו, סידר את זקנו וניקה את האבק מבגדיו בכל יום - לפני שהוא נכנס לביתו.

כל אחד בונה סוכה בערב סוכות, ולפעמים גם מתייעץ עם אשתו על הדרך הנכונה והנוחה לעשות זאת.

אבל החפץ חיים, לעת זקנותו, סתר ובנה את סוכתו שלש פעמים רצופות, רק כיון שאשתו שינתה את דעתה בכל פעם מחדש בקשר למיקום המתאים,

והגדלות האמיתית - שהוא עשה זאת ללא טרוניות / אנחות / רטינות, אלא בדיוק כמו שציוו חז"ל 'מכבדה יותר מגופו', ואם אתה מכבד משהו כל כך, בוודאי תשמח לעשות את רצונו.

זו לא רק 'גדלות' של אותם אנשים,

אלא בעיקר הפעלה נכונה של המערכת, שגוררת בהכרח חיי נישואין מאושרים.

מי שמקשיב להוראותיו של הקדוש ברוך הוא, הוא אדם שלא נישא רק פעם אחת, אלא אדם הזוכה להיות בכל יום מחדש בין אותם שה' מזווג את זיווגיהם, ובדרך זו זוכה לסייעתא דשמיא תמידית.

זוגות יקרים! לא משנה מתי התחתנתם, לפני חודשיים, לפני שנתיים או לפני שלשים שנה. לא מתארסים רק לתקופה קצרה, ולא נישאים רק פעם אחת.

כך - תוכלו להיכנס בכל עת למסלול המיוחד של אותם זוגות מאושרים,

הזוכים לליווי הצמוד של מזווג הזיווגים.

כך יוכל כל אחד לומר לאשתו בלב שלם ולקיים בכל יום:

'וארשתיך לי לעולם!'

ארגון 'שתי הלכות ביום' חרט על דגלו את הנגשת לימוד כל התורה, לכל יהודי, בכל מקום, בכל זמן, ובכל רמה תורנית. בהתאם לכך, קבוצה מובחרת של תלמידי חכמים עמלה על עריכת ביאור בהיר ורהוט על כל חלקי התורה, לימודים אלו נשלחים במייל, עולים לאתר, וחלקם הגדול מודפס בספרים מפוארים.

זה מה שאנו מציעים לכם בארגון 'שתי הלכות ביום':

שליחת לימודים יומיים במייל לרובות מנויים בארץ ובעולם

במגוון עצום של קרוב ל 50 מסלולי לימוד המקיפים את כל חלקי התורה, שבכתב ושבעל פה, הלכות, מצוות, מוסר ומחשבה, הלימודים מותאמים לגברים ולנשים, בכל רמה וסגנון. רבבות יהודים בכל העולם כבר סיימו דרכנו לימוד של הנ"ך כולו עם ביאור מקיף ומדויק, ששה סדרי משנה עם ביאור בהיר ומתומצת, רי"ף מבואר ומגוון עצום של הלכות בכל התחומים, כאשר אנו מסיימים חודש עם 2 מיליון הודעות מייל למנויים שלנו.

ספרי קודש מודפסים מבית 'שתי הלכות ביום'

נ"ך מבואר (12 כרכים) פלא יועץ ערוך מחדש. 'קדשנו במצוותיך' תרי"ג מצוות מבוארות, על פי ספר החינוך והרמב"ם. 'קיצור חפץ חיים' הלכות שמירת הלשון (חוברות כיס). הגדה מבוארת על פי האברבנאל, סדרת הרי"ף המבואר.

אתר 'שתי הלכות ביום'

בו ניתן ללמוד, להכיר את הפעילות העניפה, לרכוש ספרים, להוריד קבצים ועוד...

עשה לך רב

מאות שו"תים בנושאים שונים, לעיונכם באתר וכמובן לשירותכם בשליחת שאלות, מענה עד 24 שעות.

פרויקט משניות לילדים

פעיל ומתגמל. המשניות מודפסות בחוברות לימוד לילדי תשב"ר ומחולקות לפי משנה אחת ליום.

קו לשמיעת שיעורי 'שתי הלכות ביום'

בקרוב אי"ה.

תפילתנו, שנזכה לקיים במהרה את חזונו של ישעיהו הנביא (יא ט)
"כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה' כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים".